

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Några förskollärares och vårdnadshavares uppfattningar om arbetet med särskilt stöd i förskolan

En kvalitativ intervjustudie

Namn Jennifer Jaconelli, Elin Toftered och Tilda Johansson
Program Förskolläraryrket

Uppsats/Examensarbete: 15hp
Kurs: LÖXA2G
Nivå: Grundnivå
Termin/år: VT/2023
Handledare: Yvonne Karlsson
Examinator: Johannes Lunneblad

Nyckelord: Barn i behov av särskilt stöd - Förskollärare - Vårdnadshavare - Uppfattningar.

Abstract

Enligt både styrdokument och skollagen så framkommer det att barn i behov av stöd ska få det stödet de är i behov av. Det som inte står skrivet är hur detta arbete ska bedrivas, det kan tolkas som att det är upp till varje verksamhet. Det råder många frågetecken kring hur arbetet ska se ut.

I den tidigare forskning som använts som underlag för kommande studie framkommer det att många barn inte får det stöd som de är i behov av. Studiens frågeställningar lyder hur uppfattar vårdnadshavarna respektive förskollärarna att arbetet med barn i behov av särskilt stöd bedrivs i förskolan? Hur uppfattar förskollärarna respektive vårdnadshavarna sina förutsättningar för att kunna ge/få stöd till barn i behov av särskilt stöd? Hur uppfattar förskollärarna respektive vårdnadshavarna att samverkan mellan hem, förskola och andra professioner stöttar arbetet med barn i behov av särskilt stöd?

För att möjliggöra detta undersökande har valet av en mindre empirisk studie med kvalitativa intervjuer gjorts. Fyra förskollärare och fyra vårdnadshavare har varit grunden till de resultat som har framkommit. Den teoretiska ansatsen som används i studien är fenomenografi som undersöker variationen av uppfattningar av ett specifikt fenomen, vilket i denna studie är arbetet med barn i behov av särskilt stöd.

De främsta resultaten som framkom i studien var hur förskollärarna hade olika uppfattningar om hur vårdnadshavare bör vara involverade i arbetet med barn i behov av särskilt stöd. Vissa förskollärare uppfattar att arbetet bör enbart bedrivas av förskolan medan andra anser att arbetet genomförs tillsammans med vårdnadshavarna. Det framkommer dessutom att ansvaret hamnar ofta på vårdnadshavarna för att få insatt stöd. Vårdnadshavarna uppfattar även att diagnosen har en framträdande betydelse för att barnet ska få det stöd som den behöver. Ett sista resultat som framkom var förskollärarnas uppfattningar om organisationens betydelse för att bedriva arbetet med barn i behov av särskilt stöd. Arbetslagen behöver bättre förutsättningar för att hjälpa alla barn.

Förord

Vi vill tacka de medverkande förskollärarna och vårdnadshavarna som har gjort vårt arbete möjligt. Den respons och det engagemang som vi mottog från både vårdnadshavare och förskollärare var helt över vår förväntan. Tyvärr kunde vi inte ta emot alla som hörde av sig, och det engagemanget bevisar för oss att arbetet med barn i behov av särskilt stöd är något som många uppfattar som centralt i förskolan.

Det har varit en intensiv men väldigt givande period för oss och vi har med vår studie fått en större bild av arbetet med barn i behov av särskilt stöd ute i verksamheterna.

Vi vill även passa på att tacka vår handledare Yvonne Karlsson för det stöd hon givit oss under arbetets gång.

Jennifer Jaconelli, Tilda Johansson och Elin Toftered

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
2	Syfte och frågeställning.....	2
2.1	Syfte.....	2
2.2	Frågeställning	2
3	Bakgrund	2
3.1	Vårdnadshavarens ansvar	2
3.2	Förskolans ansvarsområden i arbetet med barn i behov av särskilt stöd.....	2
3.3	Förskolans arbete med barn i behov av särskilt stöd	3
4	Tidigare forskning.....	4
4.1	Förekomsten av barn med svårigheter i förskolan.....	4
4.2	Förskollärares uppfattningar om arbetet med barn i behov av särskilt stöd	5
4.3	Vårdnadshavarens uppfattningar om arbetet med barn i behov av särskilt stöd	6
4.4	Betydelsen av samverkan mellan hem, förskola och utomstående professioner.....	7
5	Teoretisk utgångspunkt och centrala begrepp	8
5.1	Fenomenografisk ansats.....	8
5.2	Centrala begrepp	9
5.2.1	Variation.....	9
5.2.2	Fenomen.....	9
5.2.3	Empirisk	10
5.2.4	Induktiv	10
5.2.5	Uppfattningar	10
5.2.6	Beskrivningskategorier	10
5.2.7	Utfallsrum	11
6	Metod och genomförande	11
6.1	Valet av metod	11
6.1.1	Den kvalitativa metoden fenomenografi.....	11
6.1.2	Användningen av en kvalitativ intervju	11
6.2	Urval	12
6.2.1	Deltagarna i studien.....	13
6.2.1.1	Förskollärarna.....	13
6.2.1.2	Vårdnadshavarna.....	13

6.3	Studiens genomförande	13
6.3.1	Inför intervjun	13
6.3.2	Intervjuns genomförande	14
6.3.3	Bearbetning och analys	15
6.3.4	Validitet.....	15
6.3.5	Reliabilitet	15
6.3.6	Generaliserbarhet	16
6.3.7	Etiska ställningstaganden	16
7	Resultat.....	17
7.1	Förskollärares uppfattningar	17
7.1.1	Uppfattningar om samverkan med vårdnadshavare	17
7.1.1.1	Bemötandet av vårdnadshavare och deras gensvar	17
7.1.1.2	Förskollärares uppfattningar om vårdnadshavarnas involvering i arbetet med barn i behov av särskilt stöd	18
7.1.1.3	Uppfattningar om samverkan med utomstående professioner	19
7.1.2	Förskollärares uppfattningar om arbetet med barn i behov av särskilt stöd	20
7.1.2.1	Miljöns betydelse	20
7.1.2.2	Organiseringens betydelse i arbetet.....	21
7.2	Vårdnadshavarnas uppfattningar	23
7.2.1	Hur samverkan med förskolor utspelar sig	23
7.2.2	Vårdnadshavarnas ansvar för att få stöd	24
7.2.3	Diagnosens betydelse för insatt stöd i förskolan.....	26
8	Diskussion	28
8.1	Samverkan	28
8.2	Diagnosens betydelse.....	28
8.3	Organisationens betydelse	29
8.4	Ansvar.....	30
8.5	Resultatets tillämpning i förskolläraryrket	31
8.6	Förslag på vidare forskning	32
9	Referenslista.....	33
10	Bilagor	36
10.1	Bilaga 1	36
10.2	Bilaga 2	37
10.3	Bilaga 3.....	38

10.4 Bilaga 4.....	39
10.5 Bilaga 5.....	40

1 Inledning

Enligt Skollagen (SFS 2010:80) 8 kap. 9§ står det att barn i behov av särskilt stöd ska få det stöd de behöver. Dessutom anges i 1 kap. 4§ att barn i behov av stöd ska ha möjlighet att utvecklas så långt som möjligt. Målet ska vara att alla barn ska få samma förutsättningar att fullfölja sin utbildning. I likhet med detta står det i 'Läroplan för förskolan' (2018) att utbildningen ska beakta och anpassas efter alla barns behov och förutsättningar.

Utifrån dessa skrivelser blir det tydligt att förskolan har ett betydelsefullt uppdrag när det kommer till att ge stöd till barn i behov av särskilt stöd. Däremot belyser Sandberg m.fl. (2010) att begreppet 'barn i behov av särskilt stöd' är inte helt självklart och kan tolkas olika. Detta kan innebära att barn inte får det stöd de har rätt till anger författarna. Lillvist och Granlund (2010) har i likhet med tidigare argument fått fram liknande resultat i deras studie. Westman Andersson m.fl. (2017) lyfter att vårdnadshavare från deras studie upplever att mycket av ansvaret hamnar på dem själva. Det är de som måste kämpa och tjata för att deras barn ska få stödinsatser och resurser som de har rätt till. Det gäller oavsett om vårdnadshavarna har kontakt, samt får vägledning från professionella, eller inte. Det kan innebära att barnet kan ha en diagnos och trots detta behöver vårdnadshavarna fortsätta kämpa för att stödinsatser tillhandahålls till barnet och vårdnadshavarna. Deras studie diskuterar dessutom vårdnadshavares syn på huruvida tidig diagnostisering långsiktigt påverkar barnets utveckling.

I Sandberg m.fl. (2010) framkommer det att den kompetensutveckling som förskollärare behöver för att bedriva arbetet med barn i behov av särskilt stöd saknas. Sandberg och Ottosson (2010) poängterar att kompetent personal är av vikt för en god samverkan mellan hem och förskola. Det resulterar i en ökad trygghet och tillit hos vårdnadshavare gentemot förskolan. Gerland och Aspeflo (2015) menar att om förskolan erbjuder vårdnadshavarna en god vägledning, förmedlar det en betryggande känsla av att barnen är i goda händer.

Utifrån ovannämnda argument undersöker denna studie några förskollärares och vårdnadshavares uppfattningar av fenomenet barn i behov av särskilt stöd och hur förskolan arbetar med detta. För att bryta ner det breda fenomen som arbetet med barn i behov av särskilt stöd är, har tre frågeställningar formulerats. Därför undersöker studien bland annat respondenternas uppfattningar om huruvida diagnoser har en betydelse för att få insatt stöd i förskolan. Den undersöker dessutom betydelsen av en god samverkan mellan både hem, förskola och utomstående professioner. Vidare undersöks även vårdnadshavares och förskollärares olika uppfattningar om vem som har huvudansvaret gällande att förse barnen det stöd som de är i behov av. Avslutningsvis undersöker studien variationen av respondenternas uppfattningar. Variationen blir hur vårdnadshavarnas och förskollärarnas uppfattningar överensstämmer eller skiljer sig åt, dels från varandra och dels från den tidigare forskning som senare kommer presenteras.

2 Syfte och frågeställning

2.1 Syfte

Syftet med studien är att undersöka hur några förskollärare och vårdnadshavare uppfattar förskolans arbete med barn i behov av särskilt stöd.

2.2 Frågeställning

- Hur uppfattar vårdnadshavarna respektive förskollärarna att arbetet med barn i behov av särskilt stöd bedrivs i förskolan?
- Hur uppfattar förskollärarna respektive vårdnadshavarna sina förutsättningar för att kunna ge/få stöd till barn i behov av särskilt stöd?
- Hur uppfattar förskollärarna respektive vårdnadshavarna att samverkan mellan hem, förskola och andra professioner stöttar arbetet med barn i behov av särskilt stöd?

3 Bakgrund

3.1 Vårdnadshavarens ansvar

Barnkonventionen (UNICEF Sverige, u.å.) skriver i artikel 18 att vårdnadshavarna har huvudansvaret för barnets uppfostran och utveckling, med stöd från olika institutioner för att säkerställa utvecklingen. Westman Andersson och Swärd (2022) lyfter hur vårdnadshavare till barn med funktionsvariationer ofta har en ansträngd vardagssituation. Det kan innebära att få de dagliga rutinerna att fungera eller att bibehålla goda relationer med familj och vänner. Författarna belyser hur det finns flera böcker skrivna av vårdnadshavare till barn med funktionsvariationer, där de berättar om hur deras livssituation har utspelat sig under processen för att få stöd. Waters och Friesen (2019) påpekar hur vårdnadshavare till yngre barn med funktionsvariationer ofta upplever en större omsorgsbörda än vårdnadshavare till äldre barn med samma funktionsvariationer. I Lagen om stöd och service (SFS 1993:387) under 8§ står det att vårdnadshavare till barn under 15 år har rätt att begära stödinsatser för det enskilde barnet. Det står dessutom skrivet i Skollagen (2010:800) 8 kap. 7§ att barn som inte uppnått åldern för rätt till förskola eller barn till arbetslösa eller föräldralediga, som av olika anledningar är i behov av särskilt stöd ska bli erbjuden förskola i form av fler timmar eller tidigare start. Det innebär att vårdnadshavare som känner oro för sitt barn behöver ansvara för att begära stöd från förskola och andra aktörer. Westman Andersson och Swärd (2022) förklarar att det förekommer att vårdnadshavare är i kontakt med olika aktörer såsom habiliteringsteamet innan barnet börjar förskolan. Olika insatser kan ha påbörjats och förväntas fortsätta under barnets vistelsetider på förskolan. Därför är det vanligt med ett nära samarbete bestående av förskola, vårdnadshavare och andra aktörer. Det står skrivet i Skollagen (SFS 2010:800) 8 kap. 9§ att barnets vårdnadshavare ska ges möjligheten att vara delaktiga i utformningen av barnets speciella stödinsatser.

3.2 Förskolans ansvarsområden i arbetet med barn i behov av särskilt stöd

I dagsläget visar forskning (Sandberg m.fl., 2010) att begreppet 'barn i behov av särskilt stöd' ofta är diffust bland personal i förskolan. Lindh-Munther (1986) skriver i sin avhandling att för 40 år sedan hade Socialstyrelsen tydliga kriterier för identifiering av barn i behov av särskilt stöd. Renblad och Brodin (2014) lyfter att 1 av 4 barn idag har psykiska, emotionella

och/eller sociala svårigheter. Det är ett stort omfång av barn som är i behov av särskilt stöd men inte får tillgång till det på grund av det diffusa uttrycket. Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) beskriver hur skolan har en skyldighet att garantera barn och vårdnadshavare, att tidiga stödinsatser sätts in hos de som har behovet. Däremot gäller denna garanti enbart för barn och elever i förskoleklass och lågstadiet. Parallellt med detta uttrycker Skollagen (SFS 2010:800) i 8 kap. 9§ att barn i förskolan som av olika skäl är i behov av särskilt stöd i sin utveckling ska ges det stöd som de är i behov av. Enligt Lpfö18 (2018) ska alla i arbetslaget uppmärksamma de barn som är i behov av särskilt stöd och ge ledning och stimulans i deras utveckling. Ansvaret vilar på rektorn att utbildningen utformas och resurser fördelas så att det gynnar utvecklingen hos barn i behov av särskilt stöd (Lpfö18, 2018). Det står dessutom att förskolans utbildning ska anpassas utifrån alla barn i förskolan. Den ska kontinuerligt utmana barnen vidare för att skapa progression i deras utveckling (Lpfö18, 2018). Det vill säga att utbildningen i det stora hela ska vara anpassad utifrån ett grupperspektiv. Men som tidigare nämnts ska arbetslaget vid sidan av detta särskilt uppmärksamma och ge mer ledning och stimulans till barn i behov av särskilt stöd. Vad det är som avgör vilka barn som får särskilt stöd framgår inte. Detta väcker frågor om hur förskollärarna ska arbeta med barn i behov av särskilt stöd. Detta ska nu diskuteras mer ingående.

3.3 Förskolans arbete med barn i behov av särskilt stöd

Skolinspektionen (2017) har i en rapport granskat kvalitén i 35 olika förskolors arbete med barn i behov av särskilt stöd. I rapporten lyfter de hur detta arbete inte ingår i Skolinspektionens regelbundna tillsyn. De belyser dessutom att denna typ av granskning inte har genomförts av myndigheten tidigare. Rapporten lägger tonvikten på att behov av särskilt stöd alltid är relationellt och situationsbundet. Det innebär att allt som uppstår alltid ska vara relaterade till de pågående händelser, till exempel de möten som barnet ingår i, eller de miljöer som barnet har hamnat i. Skolinspektionen betonar därför vikten av personalens förhållningssätt och hur de ska se på arbetet som att det är verksamheten som behöver anpassas och utvecklas. Det är alltså inte barnet som ska genomgå en förändring för att hen ska passa in i verksamheten.

Skolinspektionens (2017) rapport lyfter dessutom hur stödinsatser i förskolans verksamhet ska i största möjliga utsträckning implementeras i den ordinarie verksamheten. Stödinsatserna bygger på specialpedagogikens relationella synsätt, vilket innebär att dessa insatser ska så gott det går vara förebyggande och generella. Särlösningar gentemot ett enskilt barn ska undvikas. Strategier som i stället kan användas för att stödja barn i behov av särskilt stöd kan vara en förändring av miljön, eller använda barn som är längre fram i sin sociala utveckling, som en typ av förebild för det barnet i särskilt behov. Rapporten belyser även olika goda exempel på arbetssätt från deras observationer av förskolornas verksamheter. Ett exempel är att arbeta med 'Tecken som alternativ och kompletterande kommunikation' (TAKK) för att inkludera fler barn i aktiviteten. Ytterligare ett exempel är att göra barngruppen delaktig när pedagogerna ska stödja ett enskilt barn, för att utveckla en social gemenskap hos varje deltagande barn. En annan organisatorisk strategi som rapporten lyfter, hänvisar till en av förskolorna där personalen berättar om hur de har genomfört medvetna förändringar i barngruppers sammansättningar. Personalen berättar vidare hur det har resulterat i att barn som tidigare har varit i behov av särskilt stöd inte längre har samma behov idag.

Swärd och Westman Andersson (2022) beskriver barns varierande behov och menar på att dessa behov inte behöver vara relaterade till en diagnos. Behov av särskilt stöd är alltså, som

nämndes tidigare relationellt och situationsbundet. Skolinspektionen (2017) redogör för en situation som de observerat i granskningen. I situationen var det ett barn som hade gått i väg från den övriga gruppen. Vad som framkom senare var att barnet hade blivit utsatt för ett annat barns utåtagerande. Det andra barnet hade ett identifierat behov av särskilt stöd men personalen hade inte haft tanken av att det utsatta barnet också var i behov av särskilt stöd. Swärd och Westman Andersson (2022) redogör för vikten av att personalen på förskolan ska ställa ett barns eventuella diagnos åt sidan och i stället fokusera på vad barnet har för behov. Mot bakgrund av detta redogör Skolinspektionen (2017) för ett ytterligare sätt att säkra kvalitén i arbetet med barn i behov av särskilt stöd i förskolan. Det handlar om ett välfungerande stöd till förskolans personal så som specialpedagog och psykolog. Trots detta har inte personal i förskolan samma möjligheter till samma handledning och stöd, när det gäller arbetet med barn utan diagnoser eller funktionsnedsättningar som ändå är i behov av särskilt stöd.

Lindgren och Johansson (2022) redogör för betydelsen av det systematiska kvalitetsarbetet för att möta barn i behov av särskilt stöd. Genom att göra en verksamhetsplan där särskilt stöd är en del att diskutera kan arbetslag tillsammans definiera hur de gemensamt ser på begreppet och hur arbetslaget arbetar med det. Det systematiska kvalitetsarbetet använder förskollärarna för att ta reda på kvaliteten utifrån ett verksamhetsperspektiv. Däremot har inte förskolan några formella krav såsom skolan att göra en så kallad handlingsplan. Lindgren och Johansson menar att det som gynnar barn i behov av särskilt stöd gynnar ofta alla barn. I linje med detta gör Skolinspektionen (2017) bedömningen att det administrativa arbetet behöver utvecklas. Vilket betyder att undersöka och analysera vilka olika stödbehov som finns och därefter följa upp och utvärdera de genomförda stödinsatserna. Genom att göra detta kan förskolan säkerställa att verksamheten gynnar alla barn oavsett vilket typ av behov som barnet besitter.

4 Tidigare forskning

Då syftet med studien är att undersöka hur några förskollärare och vårdnadshavare uppfattar arbetet med barn i behov av särskilt stöd presenteras nedan tidigare forskning som är relevant till studiens syfte. Den tidigare forskningen är indelad i fyra kategorier och utgör en bra grund för vår studie.

4.1 Förekomsten av barn med svårigheter i förskolan

Lillvist och Granlund (2010) redogör för förekomsten av barn i behov av särskilt stöd bland det totala antalet av barn i förskolan. De undersöker dessutom vilka funktionella svårigheter som påvisas i relation till olika demografiska och miljömässiga faktorer i förskolan. Deras resultat visade att majoriteten av barn i behov av särskilt stöd var barn utan ställda diagnoser där det särskilda stödet var identifierat av förskollärare. Även Renblad och Brodin (2014) redogör för förekomsten av barn som skulle vara i behov av särskilt stöd men som inte får det på grund av bristen bland specialpedagoger. Renblad och Brodin lyfter att var fjärde barn möter olika motgångar som leder till att de skulle vara i behov av särskilt stöd. Däremot har de deltagande specialpedagogerna i samverkan med förskollärare enbart utfärdat handlingsplaner till 38 barn bland kommunens (ca 11 000 invånare) alla förskolor. Renblad och Brodin menar därför att det går att anta att många barn i behov av särskilt stöd inte får någon tillgång till detta. Resultatet i artikeln visar på att det finns en brist bland specialpedagoger som kan agera stöd till förskolepersonal när de känner sig osäkra och

otillräckliga. Författarna hävdar att fler specialpedagoger bidrar till att fler barn får en handlingsplan och det särskilda stöd som de är i behov av.

I en annan studie av Lillvist (2010) studeras skillnaden mellan barns sociala kompetens hos olika grupper av barn. De grupper som undersöktes var diagnostiserade barn, normalutvecklade barn och odiagnostiserade barn. Ofta är det så att vissa barn inte uppnår kriterierna för att få en fastställd diagnos men ändå är de i behov av särskilt stöd på grund av andra faktorer. Lillvist menar på att diagnoser inte förutsätter ett barns funktion. I likhet med Lillvist och Granlund (2010) samt Renblad och Granlund (2014) framhäver Lillvist (2010) att många barn utan ställda diagnoser är i behov av särskilt stöd. Hon lyfter att andra faktorer kan göra att barnet är i behov av särskilt stöd precis som med Renblad och Granlund (2014) betonar. Lillvist (2010) förklarar vidare att det behov av särskilt stöd som ett barn behöver kan variera bland annat utifrån tid, situation och miljö. Hennes slutsats är därmed att det behövs ett funktionellt tillvägagångssätt baserat på varje enskilt barns individuella behov för att utveckla sin sociala kompetens.

4.2 Förskollärares uppfattningar om arbetet med barn i behov av särskilt stöd

I en studie av Sandberg m.fl. (2010) undersöker författarna hur personal i förskolan definierar begreppet 'barn i behov av särskilt stöd'. Begreppet har länge använts i olika policydokument, däremot finns det en bristande kunskap om vilka barn som är i behov av särskilt stöd. Resultatet visar på två olika perspektiv av definitionen. Förskolor intog antingen ett barnperspektiv eller ett organisationsperspektiv. Förskolor som intog ett barnperspektiv ansåg att flera av barnen på avdelningen var i behov av särskilt stöd till skillnad från organisationsperspektivet, där förväntningar av ett idealistiskt barn avgör om barnet är i behov av särskilt stöd eller inte. Även Lee m.fl. (2015) lyfter hur förskollärares förhållningssätt är en avgörande faktor för i vilken omfattning barn i behov av särskilt stöd får det. Bland Sandbergs m.fl. (2010) resultat framgick det att de förskollärare som intog ett barnperspektiv var fler öppna till att en större andel av barnen på avdelningen var i behov av särskilt stöd. Lee m.fl. (2015) menar på att det finns olika faktorer som ger en positiv attityd bland förskollärare att hjälpa och inkludera fler barn i behov av särskilt stöd vilket bland annat var kompetens och tidigare erfarenheter. Även om de olika studierna har olika utgångspunkter i undersökningen framkommer liknande resultat, att kompetens och tidigare erfarenheter är grundläggande i arbetet med barn i behov av särskilt stöd.

I likhet med Sandberg m.fl. (2010) och Lee m.fl. (2015) beskriver Palla (2021) hur förskollärares förhållningssätt påverkar arbetet med barn i behov av särskilt stöd. Palla (2021) undersöker när barn blir till ett problem eller en belastning i förskolan. Det framkommer att den rådande arbetsmiljön är den främsta anledningen till varför förskollärare lämnar sin yrkesroll. Vidare framkommer det även att förskollärarna upplever att det finns bristfälliga resurser att ge till de barn som förskollärarna har placerat i facket 'barn i behov av särskilt stöd'. Det handlar även om en maktposition mellan vad som anses vara normativt och vad som är avvikande för barn i förskolan. I likhet med detta redogör Sandberg m.fl. (2010) för arbetslags olika syn på barn i behov av särskilt stöd då arbetslagen antingen utgår från ett barnperspektiv eller organisationsperspektiv, bland olika förskolor. Perspektiven avgjorde vilka barn som var i behov av särskilt stöd. Till skillnad från de övriga studierna undersöker Palla var gränsen går för slutkörda och utbrända förskollärare och hur de upplever verksamheten som bristande, både när det gäller resurser och kompetens om barn i behov av särskilt stöd. Palla (2021) lyfter att förskollärare och barnskötare beskriver att de finner svårigheter med att upprätthålla förskolans uppdrag i och med de bristande resurserna i

verksamheten. Författaren betonar vidare att det finns svårigheter att genomföra uppdraget då synen på barn i behov av särskilt stöd är som Palla beskriver problematiska eller en belastning i verksamheten. Det som är den gemensamma nämnaren i Sandbergs m.fl. (2020), Lees m.fl. (2015) och Pallas (2021) studier är vuxnas uppfattningar och förhållningssätt gentemot barn i behov av särskilt stöd och hur det är avgörande för att bedriva det arbetet. Både Lee m.fl. (2015) och Palla (2021) menar att vuxnas kompetens om barn i behov av särskilt stöd underlättar för att bedriva arbetet. Lee m.fl. (2015) belyser att kompetens och tidigare erfarenheter bidrar till en positiv attityd i arbetet med barn i behov av särskilt stöd. Palla (2021) redogör även för att kompetens skulle underlätta att bedriva arbetet. Vidare skriver Palla att studiens resultat skulle kunna ge stöd och argumentation för att ge mer resurser åt förskolan men hon poängterar även på att en följd kan bli att leta efter särskilda behov. Detta för att kunna begära mer resurser eftersom då dokumenteras svårigheterna hos barnen, vilket resulterar i att personalen letar mer efter svårigheterna.

4.3 Vårdnadshavares upplevelser om arbetet med barn i behov av särskilt stöd

I en enkätstudie av Westman Andersson m.fl. (2017) undersökte författarna vårdnadshavares upplevelser av arbetet med barn i behov av särskilt stöd sex år efter barnet fått diagnosen autism. Resultatet som framkom i denna studie var dels att vårdnadshavare upplever att det är ett stort ansvar som läggs på dem själva för att deras barn ska få det stöd de är berättigade till. Det beskrivs som en ständig kamp enligt vårdnadshavarna och att det påverkar familjerna negativt. Vårdnadshavare upplever att familjens ekonomiska stabilitet även spelar roll för hur långt de orkar ta kampen. Är det två vårdnadshavare i familjen med stabil ekonomi kan de orka mer än en familj som samtidigt kämpar för att få ekonomin att gå ihop.

Ett annat resultat som framkom i studien (Westman Andersson m.fl., 2017) var att övervägande antal vårdnadshavare upplevde processen av att få diagnosen som positiv. De fick under denna period ett professionellt, konkret och organiserat stöd, vilket var just det typ av stöd som vårdnadshavarna var i behov av. De förväntade sig dessutom denna typ av stöd efter diagnosen var fastställd. I stället fick de endast tips och idéer som de på egen hand var tvungna att testa. Vårdnadshavarna framförde sina upplevelser om att olika institutioner sköt över ansvaret på varandra om vem som ska ge stöd. Det framkommer även att stödet som vårdnadshavarna får från professionella upplevs vara bristande, otydlig och osammanhängande.

Även i en tidigare studie av Renty och Roeyers (2006) visar vårdnadshavares upplevelser att stödet och resurserna för deras barn, som är i behov av särskilt stöd framhävs som bristfälliga. Det framkommer också i studien att vårdnadshavarna upplever att de efter diagnosen har fler frågor än svar. Renty och Roeyers konstaterar att vårdnadshavare vars barn som har fått diagnosen tidigt, upplever processen av att få en diagnos som mer positiv än de som fått vänta. Vidare beskriver författarna att det kan ställas en autismdiagnos redan från två års ålder och betonar att tidiga insatser har en betydelse för barnets utveckling. Detta är något som även Westman Andersson m.fl. (2014) beskriver, att vårdnadshavare visar oro för hos barn i tidig ålder. Slutsatsen av deras studie var att tidigt uppmärksamma, ge barnen en diagnos och tidigt sätta in stöd är bra för barnets utveckling.

Ett sista resultat som Westman Anderssons m.fl. (2017) studie lyfter fram är att vårdnadshavarna upplever att vart i landet familjen bor spelar roll beroende på hur mycket stöd och resurser barnet och vårdnadshavarna får. I vissa kommuner är det enkelt att få hjälp med en viss typ av stöd medan i andra så måste vårdnadshavarna kämpa och tjata för samma typ av hjälp. Vidare skriver Westman Andersson m.fl. att för att minska det stora ansvaret

som föräldrar måste bära för att få rätt stöd till sina barn, behöver organisationen förbättras. Det behöver finnas ett mer professionellt stöd och verktyg att erbjuda både vårdnadshavare och pedagoger.

4.4 Betydelsen av samverkan mellan hem, förskola och utomstående professioner

Sandberg och Ottosson (2010) har gjort en intervjustudie där de undersökt vårdnadshavare och förskolepersonals upplevelser av samverkan och hur den påverkar barnens utveckling. Författarna menar på att en god samverkan mellan hemmet och förskolan bidrar omedvetet till att vårdnadshavarna speglar en god bild av förskolan till sina barn. Vilket kan resultera till en ökad trygghet och tillit hos barnen, som i sin tur gynnar barnens utveckling. Även samhällets serviceinsatser spelar stor roll för ett barns utveckling. I en avhandling skriven av Magnus Larsson (2001) belyser författaren hur vårdnadshavare till funktionshindrade barn ofta hamnar i krävande situationer. De är ofta bundna till barnet vilket kräver mycket tid. Vårdnadshavare kan dessutom uppleva känslomässiga svårigheter. Däremot med rätt insatser från samhället konstaterar Larsson kan det mildra familjens situation genom att tillmötesgå deras behov. Vid genomförandet av detta verkställs familjens möjlighet till att vara en utvecklingsfrämjande miljö för det funktionshindrade barnet.

Det framkommer i studien en stor skillnad på engagemanget och viljan av att samverka med vårdnadshavare mellan olika förskolor (Sandberg och Ottosson, 2010). Sandberg och Vuorinens (2008) studie visar på att förskolor i socialt utsatta områden har en bättre samverkan med hemmen än förskolor i mindre utsatta områden. Anledningen till detta är enligt författarna att förskolorna som ligger i socialt utsatta områden erbjuder flera olika kortvariga och långvariga samarbetsformer. Medan förskolorna i de mindre utsatta områdena anser att traditionella samarbetsformer som drop-in och liknande är för tidskrävande och har anammat skolans sätt att samverka, genom att skicka ut månadsbrev alternativt veckobrev. Författarna ser även att i dessa fall så minskar föräldrarnas intresse till att samverka.

I Larssons (2001) avhandling undersöker författaren hur det konkreta organiserandet av service till funktionshindrade barns (2–8 år) familjer kan beskrivas och förstås. Författaren anger att han har under en längre tid varit verksam i arbetet med stöd och service till dessa familjer. Larsson beskriver komplexiteten av organiseringen av stöd och service till olika familjer som både något fascinerande och frustrerande. Författaren reflekterar kring att i organiseringen är det till en viss del slumpen som avgör vad som blir bra och vad som blir mindre bra i olika situationer. Han förklarar vidare att det är svårt att förutsäga vilka familjer som får en bättre service än vad andra familjer får.

Larsson (2001) lyfter hur olika karaktäristiska drag hos barn kan identifieras som problem. Han menar på att vårdnadshavare blir medvetna om att dessa identifierade problem både kan och bör sökas hjälp för. Vårdnadshavare vänder sig då till experter såsom läkare, psykolog eller andra professioner vars kunskap betraktas som objektiv och sann. Till följd av detta beskriver Larsson att vårdnadshavarna nedvärderas som att deras oro enbart skulle vara en egen åsikt. Vidare redogör han för forskning som visar att vårdnadshavare uppger brister i deras relation med habiliteringen. Med ett liknande resonemang påtalar Sandberg och Ottosson (2010) att vårdnadshavare till barn i behov av särskilt stöd upplever kommunikationen och informationen från förskolan som bristfällig. Studien visar att vårdnadshavare besitter ett påtagligt behov av stöd från förskolan i form av vägledning och kunskap. Denna brist påtalar författarna leder till en stor frustration hos vårdnadshavarna. Även vårdnadshavarna i Larssons (2001) studie uttrycker att det ofta är brist på information

och att det händer att deras oro blir avfärdad av medicinsk personal. Denna bristande information har lett till att alla familjer inte får all service som de har rätt till. Detta beror på att de saknar informationen och har själva svårt att uppfatta vad de kan förvänta sig från en viss institution. Det som är avgörande för en god samverkan eller inte enligt vårdnadshavarna är pedagogernas inställning till att samverka (Sandberg & Ottosson, 2010). Har arbetslaget kompetent personal med en god attityd, öppenhet, vilja och rutiner för att samverka blir det lättare. Även Larsson anger olika faktorer som är avgörande för en positiv samarbetsrelation. Han påpekar att förekomsten av en speciell person som föräldrarna hade en kontinuerlig och oftast tät kontakt med var av särskild vikt för utvecklingen av samarbetsrelationen. Fortsättningsvis lyfter Larsson (2001) en studie som undersökte vad för typ av insatser som gjordes och hur de genomfördes. Det framgick att insatserna inte var familjecentrerade, vilket Larsson menar är något som förespråkas och bör eftersträvas. Det familjecentrerade förhållningssättet liknar det som vårdnadshavarna påpekar, i Sandberg och Ottossons (2010) studie, som avgörande för en god samverkan. En positiv inställning gentemot familjen är en av grunderna i ett familjecentrerat förhållningssätt. Ett exempel är hur professionen sätter sig in i föräldrarnas perspektiv, är responsiv och genomför det som behövs.

Förskollärarna i studien påpekar att de fått lite eller ingen utbildning i hur de bör samverka med vårdnadshavare, och hur de samverkar är inte något som kommer naturligt. De lyfter att det är av vikt att lära sig samtals teknik, attityder och krishantering eftersom det tar tid att utveckla färdigheter för att hantera dessa på bästa sätt. Pedagogerna hävdar att tidsbrist, personalbrist, stora barngrupper och kommunikationshinder är några aspekter som försvårar samverkan. Men även att det finns bristande rutiner och information i arbetslaget om hur och varför förskolan ska samverka med hemmet (Sandberg & Ottosson, 2010).

Sandberg och Ottosson (2010) betonar slutligen att samverkan mellan förskola och hemmet behöver bli mer prioriterad. Dessutom behöver samhällets stödfunktioner för familjer med barn i behov av särskilt stöd bli bättre och tydligare. Sandberg och Vuorinen (2008) menar även att förskollärare behöver erbjuda flera varierande samverkansformer, för att nå ut och få fler föräldrar intresserade av verksamheten.

5 Teoretisk utgångspunkt och centrala begrepp

5.1 Fenomenografisk ansats

Denna studie kommer att vara utifrån en fenomenografisk ansats. Ansatsen används för att klargöra hur olika typer av fenomen och händelser uppfattas av människor (Svensson & Åkerblom, 2020) och synliggöra variationen bland uppfattningarna (Marton & Booth, 2000). Svensson och Åkerblom (2020) beskriver vad som urskiljer en undersökning med en fenomenografisk ansats från andra undersökningar. Den är bland annat inte teorigrundad med förväntade svar på en formulerad hypotes. De beskriver dessutom att vid bearbetningen av respondenternas svar sammanställer forskaren inte svaren utifrån varje fråga. Det innebär att olika svar på olika frågor i samma intervju tolkas i förhållande till varandra och bidrar till att synliggöra fler uppfattningar om det aktuella fenomenet. Marton och Booth (2000) definierar fenomenografi som en ansats som undersöker variationen bland människors sätt att erfara ett visst fenomen. De menar att fenomenografi används för att urskilja, utforma och behandla forskningsfrågor som relaterar till olika pedagogiska dimensioner. Även Ingerman (2021) belyser hur fenomenografiska resultat ofta används för att begripa och justera olika pedagogiska praktiker. Marton och Booth (2000) påpekar dessutom att fenomenografien är i

sig varken en metod eller en teori även om den ibland kan förknippas med metodiska och teoretiska element.

Marton och Booth (2000) anger för att en forskare ska förstå hur en individ hanterar olika motgångar i olika miljöer behöver den först förstå hur individen erfar motgångarna, för att sedan medvetandegöra hur individen agerar utifrån det hen erfar. Författarna belyser det som kallas för första ordningen och andra ordningens perspektiv. De beskriver att den vetenskapliga forskningen som länge har bedrivits, studerar hur fenomen fungerar utifrån vad som påstås vara ett faktum. Detta hör ihop med första ordningens perspektiv

Ingerman (2021) menar på att fenomenografi riktar in sig på hur respondenter uppfattar att ett fenomen fungerar, vilket hör till andra ordningens perspektiv. Med fenomenografi som ansats betonar Marton och Booth (2000) att forskaren sätter sina egna erfarenheter åt sidan. Det är därför grundläggande att forskaren är neutral gentemot respondenternas uppfattningar och inte på något sätt påverka det som ska bli det slutgiltiga resultatet.

Marton och Booth (2000) problematiserar huruvida de erfarenheter som respondenter beskriver i studier, som utgår från en fenomenografisk ansats, kan tillämpas på individer i en större befolkningsgrupp. Denna studie undersöker förskollärares och vårdnadshavares uppfattningar om arbetet med barn i behov av särskilt stöd. Marton och Booth beskriver att respondenter kan i en viss utsträckning representera en större grupp individer som besitter liknande erfarenheter som respondenten själv. I denna studie kan förskollärare i viss mån alltså representera sin yrkesgrupp med sina egna erfarenheter. Det finns dock ingen garanti för att varje förskollärare besitter samma erfarenheter. Därför syftar fenomenografiska studier till att belysa variationer av erfarenheter inom ett och samma fenomen.

5.2 Centrala begrepp

5.2.1 Variation

Med en fenomenografisk ansats är syftet att undersöka variationen av individers olika uppfattningar (Dahlgren & Johansson, 2015). Marton och Booth (2000) beskriver att variation är motsatsen från ett fenomen som betraktas som något självklart, vilket kan kopplas till det som kallas för första ordningens perspektiv. Då studerar forskaren fenomenet utifrån vad som påstås vara ett faktum. Däremot inom fenomenografin studerar forskare utifrån andra ordningens perspektiv. Författarna belyser att fenomenografer eftersträvar att beskriva variationer av uppfattningar. De fortsätter beskriva att forskaren i fenomenografiska studier använder sig av det totala antalet uppfattningar hos respondenter och placerar dessa i olika beskrivningskategorier. Detta görs för att sedan urskilja variationen av uppfattningar och hur individer erfar de aktuella forskningsfrågor som ställs i studien.

5.2.2 Fenomen

Marton och Booth (2000) skriver att ordet fenomen härstammar från det grekiska "faineshai" som innebär att visa sig. Fenomen kan då beskrivas som det som visar sig eller det som sticker ut. Fenomen är något som blir synligt och i studien betraktas barn i behov av särskilt stöd som ett fenomen. Ingerman (2021) menar att det finns olika sätt att förstå ett och samma fenomen. En enskild individ kan tänka olika om samma fenomen utifrån olika situationer. Ett fenomen kan enligt Ingerman vara bundna till specifika situationer och aktiviteter och är för individen meningsfulla helheter. Ingerman fortsätter att beskriva att fenomenet behöver vara tillräckligt meningsfullt för respondenter gemensamt. Därför behöver forskaren innan hen involverar respondenter besitta en klar uppfattning om vad fenomenet i fråga är. Det är också av vikt att framställa vilka aspekter som är relevanta utifrån de ställda forskningsfrågorna.

Respondenter kan möta fenomenet i vissa typiska sammanhang och dessa kan vara av vikt enligt Ingerman att belysa. Ingerman poängterar att vissa aspekter av fenomenet kan vara svårförståeliga vilket därför är av vikt att forskaren tänker på detta i planeringen.

5.2.3 Empirisk

Att något vilar på en empirisk grund innebär att det vilar på erfarenheter. Svensson och Ahrne (2022) beskriver empirisk forskning som insamling av data. Denna data ska sedan bearbetas och analyseras genom att forskarna sorterar och kategoriserar empirin för att sedan presentera det för läsaren. Enligt Svensson (2022) är valet av teori avgörande inom empirisk forskning eftersom teorin fungerar som en vägledning och samtidigt begränsar studien. Utan teori är det emellertid omöjligt att presentera och undersöka empiriska fakta. Utifrån en fenomenografisk forskningsinriktning hävdar Svensson och Åkerblom (2020) att det vanligaste sättet för insamling av empirin är att utföra intervjuer. Då detta enligt författarna är det enklaste sättet att närma sig individers uppfattningar om ett fenomen.

5.2.4 Induktiv

I Svensson och Åkerblom (2020) framkommer det att i en induktiv studie låter forskaren svaren växa fram under själva undersökningen gång, snarare än att ha en förutfattad uppfattning om fenomenet. I en induktiv studie finns det inget givet svar på frågeställningarna utan det kan ändras under studiens gång. Under en induktiv studie menar författarna vidare att forskaren har flexibilitet att justera och anpassa frågeställningarna och metoden.

5.2.5 Uppfattningar

Dahlgren och Johansson (2015) beskriver uppfattningar som ett sätt att förstå sin omvärld eller ett fenomen. Det är hur en människa tolkar och förstår sig på någonting. Författarna menar vidare att den största utmaningen för en forskare som vill försöka förstå någon annans uppfattning är att det går att uttrycka på många olika sätt. Svensson och Åkerblom (2020) påtar dessutom att inom fenomenografi handlar det om en variation bland människors olika uppfattningar. Larsen (2018) skriver att efter att forskaren samlat in olika uppfattningar genom intervjuer så är forskarnas uppgift att analysera och kategorisera, därefter ska forskare söka efter likheter och skillnader mellan olika personers uppfattningar.

5.2.6 Beskrivningskategorier

Marton och Booth (2000) menar att när en person erfar ett fenomen på ett visst sätt så utgör inte det själva fenomenet utan enbart en sida av fenomenet. Den sidan som står för personens erfarende men en annan person erfar samma fenomen på ett annat sätt. Vidare poängterar författarna att beskrivningskategorier aldrig kan vara ett definitivt system, däremot ska de vara så pass fullständiga att ingenting lämnas outtalat. De lyfter att det finns tre kriterier för vad som ska utgöra en uppsättning kategori. Första kriteriet som författarna tar upp är att varje kategori ska ha en klar koppling till fenomenet som undersöks. Författarna menar att detta är av vikt för att varje kategori skall ge en välavgränsad information om fenomenet. Andra kriteriet som lyfts är att det bör vara en logisk koppling till samtliga kategorier. Inom fenomenografi vill forskaren undersöka den variation som finns vad gäller uppfattningar. Vilket sker genom att synliggöra de komplexa uppfattningarna som framkommit i undersökningen. Dessa komplexa uppfattningar är att föredra då det speglar den variation som finns. Det sista kriteriet som de beskriver är att det bör vara sparsamt med beskrivningskategorier. Anledningen till detta är att det förekommer ett begränsat sätt att

uppfatta ett fenomen. Det gör att det går att närma sig en förståelse lättare. Detta kommer att vara med i kommande analys av det empiriska materialet som samlats in under studien.

5.2.7 Utfallsrum

Vid analys av intervjuer placeras alla respondenternas svar i olika kategorier. Den uppsättning av kategorier som skapas under studiens gång kallas för utfallsrum. Det är utfallsrummet som ger underlag för reflektion av helheten i olika uppfattningar av det bestämda fenomenet (Svensson & Åkerblom, 2020). Marton och Booth (2000) menar att variationen av respondenters skilda uppfattningar är följdenna med varandra och blir en helhet, vilket utgör utfallsrummet. De förklarar vidare hur olika människors sätt att erfara ett fenomen bildar en hierarki. Vissa uppfattningar kan vara mer komplexa. Dessa komplexa uppfattningar är högre upp i den hierarkin och är att föredra, då fenomenografer vill urskilja variationen. Uppfattningar som flera respondenter delar hamnar alltså lägre ner i hierarkin då de inte synliggör variationen på samma sätt. Det är då de komplexa uppfattningarna som delas in i beskrivningskategorier som sedan utgör utfallsrummet.

6 Metod och genomförande

6.1 Valet av metod

6.1.1 Den kvalitativa metoden fenomenografi

Utifrån syftet kommer studien att bygga på en kvalitativ inriktning där en fenomenografisk metod kommer vara utgångspunkten. Eriksson Barajas m.fl. (2013) förklarar att forskare använder kvalitativa metoder för att kunna förstå och tolka ett fenomen. Författarna menar vidare att det går att undersöka ett fenomen ur två perspektiv, både inifrån och utifrån. Då studien syftar till att undersöka de uppfattningar som förskollärare och vårdnadshavare har om arbetet med barn i behov av särskilt stöd blir därför inifrånperspektivet aktuellt. Med ett inifrånperspektiv närmar sig forskaren undersökningsproblemet genom interaktion med informanter. Eriksson Barajas m.fl. lyfter att den kvalitativa metoden bygger på språket. Det är genom språket vi kan ta del av varandras uppfattningar. Med det argumentet blir en kvalitativ metod ett självklart val i studiens genomförande. Studien undersöker på ett djupare plan vårdnadshavares och förskollärares uppfattningar om arbetet med barn i behov av särskilt stöd, vilket är något som Eriksson Barajas m.fl. konstaterar är möjligt med en kvalitativ studie.

Ahrne och Svensson (2022) anger att ingen någonsin har sett en tanke men alla har hört någon tala om sina olika tankar. För att försöka förstå någons uppfattning menar både Ahrne och Svensson samt Eriksson Barajas m.fl. (2013) att intervjuer är en metod som kan tillämpas. Studien kommer att baseras på intervjuer med förskollärare och vårdnadshavare. Detta genomförs för att undersöka och i en större utsträckning, analysera utifrån två olika perspektiv.

6.1.2 Användningen av en kvalitativ intervju

Svensson och Åkerblom (2020) skriver att vid en fenomenografisk inriktning är intervjuer det vanligaste sättet att samla in data på. Detta är för att det är det mest naturliga tillvägagångssättet för att undersöka vad olika personer har för uppfattningar om ett fenomen. I detta fall är fenomenet förskolans arbete med barn i behov av särskilt stöd. Vid en intervju finns det inte några förutbestämda svar på intervjufrågorna. Utifrån den fenomenografiska

utgångspunkten behöver forskaren vara mer djupgående och undersökande snarare än att ta reda på ett redan givet svar. Svensson och Åkerblom menar att detta gör att studien blir induktiv.

I en kvalitativ intervju finns det enligt Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2022) olika sätt att göra intervjuer på. I studien kommer det att genomföras semistrukturerade intervjuer. Det innebär att forskaren själv har möjligheten att anpassa hur fasta eller öppna frågor det ska vara. I studiens intervjuguider (Bilaga 4 & 5) kommer det att finnas några fasta frågor, och sedan kommer möjligheten finnas för att vidare ställa öppna följdfrågor under intervjuernas genomföranden. I likhet med tidigare argument kommer studien därav få ett mer nyanserat och bredare perspektiv.

Vid genomförandet av en kvalitativ intervju är det av vikt att intervjuaren har ett kritiskt förhållningssätt gentemot sina egna förväntningar. Det innebär att den som intervjuar ser över sin personliga attityd och de egna tankemönstren och förutsättningar som intervjuaren besitter. Genom att forskaren visar ett genuint intresse i det som undersöks och tar engagerat emot oförberedda svar från respondenten, bidrar det till en bra intervju menar Lantz (2013). Två intervjuguider har upprättats med frågor anpassade utifrån om respondenten är förskollärare (Bilaga 4) eller vårdnadshavare (Bilaga 5). Frågorna till förskollärarna riktar sig mer in på deras uppfattningar om arbetssättet utifrån deras uppdrag. Till skillnad från förskollärarna undersöker frågorna till vårdnadshavarna vad de har för uppfattningar om arbetet utifrån ett individuellt perspektiv. Det vill säga hur förskolan arbetar med deras egna barn.

6.2 Urval

Då syftet med studien är att undersöka två olika perspektiv om fenomenet är variation därför av vikt. Svensson och Arhne (2022) menar att en studie kan få ett säkrare resultat om forskarna har undersökt olika förskolemiljöer. Det blir då väsentligt i urvalet att samtliga respondenter kommer från olika förskolor i Sverige. Det visar på en variation och en bredare spridning. För att nå ut till olika respondenter har den sociala medieplattformen Facebook använts för förskollärare respektive vårdnadshavare. Olika inlägg (se bilaga 1) har publicerats i tre olika grupper där vårdnadshavare och legitimerade förskollärare har blivit efterfrågade om att delta i denna studie. Två av grupperna riktar sig till de som arbetar inom förskolan. Både manliga och kvinnliga förskollärare samt barnskötare fanns med i dessa två grupper. Kriteriet för förskollärarna var att de skulle vara legitimerade. Om det var manliga eller kvinnliga förskollärare spelade ingen roll. De som hörde av sig var dock enbart kvinnliga förskollärare. Marton och Booth (2000) redogör för att en viss kategori av respondenter inte kan representera sin kategori helt och hållet då uppfattningar är enskilda. Däremot kan exempelvis förskollärare ha liknande erfarenheter och representera sin yrkeskategori till en viss del. Därför hade inte manliga förskollärare gjort en större påverkan på resultatet då oavsett om det är en man eller kvinna så utgör det en variation vilket studiens syfte eftersträvar.

Den tredje gruppen som ett inlägg publicerades i, hade enbart kvinnliga medlemmar. Gruppen hade ingen särskild inriktning mer än att enbart kvinnor samt icke-binära får gå med i gruppen. Då studien vill undersöka vårdnadshavare till barn både med och utan diagnos valdes därför vissa grupper bort. Eftersom det inte fanns manliga medlemmar i gruppen blev kvinnliga vårdnadshavare indirekt ett kriterium. Om manliga vårdnadshavare hade varit med hade en bredare variation av uppfattningar kunnat framställas. Larsson (2001) beskriver nämligen att mödrar till barn med flera funktionsnedsättningar har mindre tid för sociala

aktiviteter än andra. Därför kan manliga vårdnadshavare påverka resultatet. Det hade kunnat som tidigare nämnts bidragit till en bredare variation vilket bör eftersträvas.

6.2.1 Deltagarna i studien

I studien har sammanlagt åtta deltagare medverkat. Fyra av dem är legitimerade förskollärare och de andra fyra är vårdnadshavare till barn i behov av särskilt stöd i förskolan.

Respondenterna hade ingen koppling till varandra. Svensson och Ahrne (2022) lyfter vikten av att synliggöra olikheter och likheter bland olika förskolor

6.2.1.1 Förskollärarna

De förskollärare som deltog i studien var kvinnor mellan åldrarna 28–53 år. Tiden som de har varit yrkesverksamma som förskollärare varierade mellan 3–13 år. Samtliga förskollärare arbetar i åldersgruppen 3–5 år på en kommunal förskola. Alla som deltog var verksamma i olika delar av landet. De olika delarna var mellan-, södra och östra Sverige. Deras arbetslag såg olika ut. I två av förskollärarnas arbetslag hade dem resurser men i övrigt bestod arbetslagen av förskollärare, barnskötare och utbildade. Alla förskollärarna i studien har fått fiktiva namn som börjar på bokstaven F: Fia, Felicia, Fanny och Filippa. Detta för att inte röja deras identiteter samt att tydliggöra att det är deras uppfattningar som presenteras.

6.2.1.2 Vårdnadshavarna

Av de fyra vårdnadshavare som deltog i studien hade en av vårdnadshavarna två barn med fastställda diagnoser, en hade ett barn med en fastställd diagnos och de andra hade barn utan diagnos. En av vårdnadshavarna hade tillsammans med sin familj nyligen flyttat till ett annat land. Hon svarade därför på frågorna utifrån när de var bosatta i Sverige.

Samtliga vårdnadshavare var kvinnor bosatta i östra Sverige. Deras barns åldrar varierade mellan 3,5–5 år. Familjekonstellationerna såg lite olika ut. Tre av vårdnadshavarna hade fler än ett barn. Två av dem hade sina barn på en privat förskola och de andra två hade på en kommunal. Samtliga arbetslag på alla barnens respektive förskolor var en blandning mellan barnskötare och förskollärare. Även vårdnadshavarna har fått fiktiva namn i resultatet, vilka börjar på bokstaven V: Vanja, Vera, Vilma och Veronica. På detta sätt röjs inte deras identiteter samt att det förtydligar vårdnadshavarnas uppfattningar.

6.3 Studiens genomförande

6.3.1 Inför intervjun

För att nå ut till respondenter publicerades, som tidigare nämnts ett inlägg i tre relevanta grupper på Facebook, för att nå ut till vårdnadshavare och förskollärare. Inläggen beskrev kortfattat studiens syfte och att förskollärare och vårdnadshavare söktes till studien. När förskollärare respektive vårdnadshavare tog kontakt bokades tider för intervjuer. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2022) lyfter tidsspannet på en intervju som varierande. Den avsatta tiden som valdes var 30–45 minuter. Ifall tiden skulle gå över skulle en ny tid bokas för att fortsätta intervjun. Intervjuerna skedde via Zoom. Det gör att det underlättar och möjliggör för respondenterna att delta. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2022) menar att användandet av Zoom ger förutsättningen att intervjua respondenter som befinner sig längre bort, från var intervjuaren befinner sig. Det innebär att studiens respondenter kan delta från där de bor, vilket är ännu en fördel för studiens validitet. Inför intervjuerna fick respondenterna ett mejl. I detta mejl betonar Barmark och Djurfeldt (2020) att det är av vikt att respondenten får

information om vad studien handlar om, att forskaren uppmuntrar respondenten att svara och även delge personen om de etiska och juridiska aspekterna. Mejlet bestod därför av mer information om studien. En presentation gjordes av oss som bedriver studien och slutligen bifogades en samtyckesblankett, vilket respondenterna gav sitt muntliga godkännande till under intervjun.

6.3.2 Intervjuns genomförande

Av de bokade intervjuer som genomfördes var det enbart ett bortfall som förekom, vilket var en vårdnadshavare till barn utan diagnos. Bortfallet behövde ersättas med en vårdnadshavare som uppfyllde samma kriterier för att urvalet av respondenter skulle bli utjämnat. Av de som tog kontakt i den publicerade annonsen var majoriteten av dem vårdnadshavare till barn med diagnoser. Däremot var det en vårdnadshavare som hade sitt barn i kö för utredning. Denna vårdnadshavare täckte den sista positionen bland respondenterna.

Intervjuerna inleds med ett par korta bakgrundsfrågor. Larsen (2018) anser att dessa frågor ska vara snabba enkla att besvara på och ge en mjukstart för huvudfrågorna som efterföljer. Vid formuleringen av intervjufrågorna och annan information som gått ut till respondenterna har ett mer lättillgängligt språk använts, speciellt i kontakt med vårdnadshavarna så att alla ska förstå språket som används och kunna besvara frågorna på bästa möjliga sätt.

Intervjuguidens huvudfrågor bygger på fyra till sex öppna frågor med tillkommande följdfrågor. Detta bygger på det Larsen (2018) menar att öppna frågor kan ge mer information än om forskaren ställer en sluten fråga. Författaren lyfter vidare att om svaren blir korta är det bättre att forskaren lägger till några följdfrågor för att få konkreta och utvecklade svar.

Intervjuerna spelades in via ljudupptagning för att i efterhand kunna göra en sanningsenlig transkribering. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2022) belyser vikten att tänka på att tekniken kan krångla, som gör att ljudfiler inte fungerar i efterhand. För att undvika detta spelades intervjuerna in på datorn och två telefoner. I undersökningen har även ett medvetet val gjorts att bara göra ljudupptagning och inte använda oss utav videoinspelningar på grund av att det finns en ökad risk att respondenternas identitet kan röjas vilket Vetenskapsrådet (2017) lyfter.

För att respondenterna ska känna sig så bekväma som möjligt under intervjuerna är det av vikt att forskarna inte är dömande eller utvärderande. Utan forskarna ska ha en god attityd där ifrågasättande eller känslan av ett rätt svar undviks. Detta benämner Larsen (2018) som intervju-effekten, vilket är en nackdel med intervjuer. Forskarna ska istället leda samtalet på ett vänligt sätt, bidra till en tillåtande och öppen miljö för att få så sanningsenliga svar som möjligt samtidigt som forskaren har ansvar att hålla sig till ämnet och inte sväva iväg på irrelevanta saker.

Studiens intervjuer utfördes utav två personer samtidigt en huvudintervjuare och en som höll sig mer i bakgrunden, detta kan ha påverkat intervjuerna. Valet av att vara två grundar sig i det Larsen (2018) talar om hur intervjuaren ska under intervjun föra anteckningar om ickeverbal kommunikation så som beteende, kroppsspråk och andra observationer som kan påverka intervjun. Samtidigt som intervjuaren ska fokusera på respondenternas uppfattningar. Därför delade vi upp ansvaret på två för att huvudintervjuaren ska kunna fokusera på respondentens uppfattningar. Eriksson Barajas m.fl. (2013) talar om att en intervjuare ska kunna inta en lyssnande roll under intervjun, denna roll intar den andra intervjuaren som är i bakgrunden. Genom att lyssna på vad som sägs mellan raderna och komplettera med frågor och följdfrågor så att respondenten kan utveckla sina svar och att intervjuerna blir så givande som möjligt.

6.3.3 Bearbetning och analys

Efter intervjuerna börjar bearbetning och analys av datainsamlingen. Transkribering av data påbörjas. Detta genom att överföra ljudfilerna till textformat där intervjuaren skriver ner allt ordagrant i textformat (Larsen, 2018). Som hjälpmedel för transkriberingen används ett dikteringsverktyg som Word erbjuder. Ljudfilen laddas upp och dikterar innehållet. Därefter transkriberar intervjuaren genom att lyssna och korrigera det som dikteringen missar. Transkriberingen av ljudfilerna gjordes samma eller nästkommande dag, vilket Larsen (2018) lyfter är av vikt eftersom intervjuaren då har allt färskt i minnet. En central aspekt som Svensson (2022) belyser är att det insamlade datamaterialet måste gå genom alla i forskningsgruppen där tolkning görs och ger mening till materialet innan det presenteras i studien. Därför har studiens intervjuare gått igenom samtliga inspelade intervjuer och transkriberingar. Vad som är centralt i studien när det kommer till att analysera materialet är att förhålla sig till den valda teorin, fenomenografin som utgår ifrån människors uppfattningar av ett fenomen (Svensson, 2022). Dahlgren och Johansson (2019) beskriver att första steget efter transkriberingen är att läsa igenom och bekanta sig med materialet och därefter börjar bearbetningen där forskaren antecknar olika passager som är relevanta för forskningsfrågan. Därefter jämförs de olika passagerna för att urskilja variation och synliggöra likheter och skillnader bland uppfattningarna, vilket är fenomenografins främsta mål enligt Dahlgren och Johansson. Nästa steg är att sortera in passagerna i olika kategorier. Här måste forskare vara kritisk och dra en linje för hur mycket variation det får vara inom samma kategori. Vidare i nästkommande steg se hur många av passagerna som passar in i olika kategorier för att ta reda på om forskaren behöver skriva ihop kategorier eller ändra dem. Resultatet av detta blir utfallsrummet som används som underlag för reflektion. Vid analysen är målet att studera hur respondenterna själva skapar sin förståelse av verkligheten (Larsen, 2018) och med en fenomenografisk ansats studerar forskarna vidare hur variationen ser ut bland dessa uppfattningar.

6.3.4 Validitet

Eriksson Barajas m.fl. (2013) beskriver validitet som ett sätt att säkerställa att innehållet i en studie är relevant och förhåller sig till det som syftar till att undersökas. I likhet med Eriksson Barajas m.fl. (2013) anser även Thornberg och Fejes (2015) att en studies validitet kan öka genom att syftet och frågeställningarna behandlar det som studien undersöker. Genomgående i studien som genomförts har syftet och frågeställningarna varit grunden till intervjuguiden. Detta för att få en så hög validitet som möjligt för studien. Thornberg och Fejes (2015) beskriver vidare hur validitet säkerställs genom att den metod som använts styrker det som forskaren vill undersöka.

Studien som har genomförts använde en kvalitativ ansats. Intervjuer utifrån fenomenografi har varit grunden, vilket stärker validiteten i det som undersöktes. Fenomenet som var utgångspunkten i studien undersökte uppfattningar kring arbetet med barn i behov av särskilt stöd. Det är väsentligt att som forskare tänka på vilka metoder som är lämpligast att använda för att försöka få svar på de frågeställningar som ställts. Larsen (2018) menar på att fördelen med att spela in intervjuerna är att forskarna får med allt som sägs och på detta sätt höjs empirins validitet.

6.3.5 Reliabilitet

För att öka en studies reliabilitet skriver Svensson och Ahrne (2022) fram att forskaren ska vara transparent i sin studie. Det innebär att lyfta fram svagheter och diskutera dess betydelse

för studien. Genom att vara medveten om svagheterna och att inte dölja dem menar författarna ökar studiens reliabilitet. Ett annat sätt för att öka trovärdigheten av en studie är att använda triangulering. Triangulering innebär att samma fenomen undersöks genom att testa olika metoder, teorier, andra typer av data. Det kan också vara att olika forskare genomför studien för att se vad det gör för skillnad (Svensson och Ahrne, 2022). I studien kommer triangulering inte användas av den enkla anledningen att tiden inte finns. En annan svaghet som kan bli vid intervjuer som sker över internet menar Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2022) är att svarsfrekvensen kan bli lägre och mejl kan hamna i skräpposten och respondenter kan sluta svara. Detta kan bli problematiskt då det kan drabba studiens trovärdighet eftersom bristen på respondenter då kan bli synlig.

6.3.6 Generaliserbarhet

Vid kvalitativ forskning är den bristande generaliserbarheten ofta något som kritiker lyfter fram eftersom det inte går att arbeta med generalisering på samma sätt som vid kvantitativ forskning (Ahrne & Svensson, 2022). Författarna beskriver skillnaderna mellan den kvantitativa forskningen och den kvalitativa forskningens generaliserbarhet. Vid kvantitativ forskning går det att använda olika verktyg för att generalisera sitt forskningsresultat, däremot vid kvalitativ forskning behöver forskarna vara försiktiga innan de generaliserar forskningsresultaten och överför dem till andra områden och miljöer. Inom kvalitativ forskning kan en typ av generaliseringsanspråk handla om huruvida ens resultat går att föra över på andra personer och i andra sociala miljöer. I studien kommer data samlas in från några förskollärare och vårdnadshavare från olika förskolor för att sedan jämföra resultaten vilket bidrar till generaliserbarhet.

6.3.7 Etiska ställningstaganden

Svensson och Ahrne (2022) lyfter de fyra etiska principer som ska följas vid en forskningsstudie. Det första som lyfts är principerna om information och samtycke vilket innebär att forskaren måste presentera vad det är som ska studeras och hur. Detta görs för att deltagarna ska kunna ge sitt samtycke och få information om deras rättighet att välja om de vill medverka i studien eller inte. I denna studie fick respondenterna ut ett infobrev om vad studien undersöker samt en samtyckesblankett som respondenterna muntligt i intervjun godkände. Vidare redogör Svensson och Ahrne (2022) för principen om konfidentialitet vilket betyder att deltagares uppgifter måste bevaras och redogöras på ett sådant sätt så att en utomstående inte kan identifiera dem. För att inte röja respondenternas identitet i studien används därför fiktiva namn och ljudinspelningarna raderas efter att de har transkriberats. Sista principen som lyfts är nyttjandepincipen som innefattar att insamlad information från deltagarna inte får användas till annat än för forskningens ändamål och informationen som presenteras får inte påverka någon enskild person.

Vetenskapsrådet (2017) lyfter åtta allmänna regler vid forskning som liknar generella levnadsregler som medmänniskor ofta följer. Bland annat om hur forskare ska tala sanning om sin forskning, vara öppen och redovisa de använda metoder och resultat, bedriva forskning som strävar efter att inte skada andra människor och redovisa utgångspunkten i forskningen. Genomförandet av studien i sin helhet kommer att förhålla sig till och följa Vetenskapsrådets regler.

Tidigare nämns det av Larsen (2018) att det är av vikt att respondenterna känner sig bekväma under intervjun. Något som behövdes vara i åtanke under intervjuerna, särskilt med vårdnadshavarna, var att det kan vara ett känsligt ämne med tanke på det studien undersöker. Därför är det av vikt att intervjuaren inte är dömande eller ifrågasättande mot det som de

svarar på. Larsen (2018) menar att under intervjuerna ska intervjuaren vänligt leda samtalet och tillämpa en öppen och tillåtande miljö.

7 Resultat

7.1 Förskollärares uppfattningar

7.1.1 Uppfattningar om samverkan med vårdnadshavare

Efter att ha analyserat det empiriska materialet från intervjuerna med förskollärarna framkom en variation av uppfattningar som placerades i beskrivningskategorin med samma titel som ovan. Vad som framkom på en generell nivå var hur alla förskollärare uppfattar att det är en god samverkan med vårdnadshavare till barn i behov av särskilt stöd, som går på deras avdelningar under intervjuens genomförande. Däremot skiljer sig förskollärarnas uppfattningar vad det gäller *bemötandet av vårdnadshavare och deras gensvar, om vårdnadshavarnas involvering i arbetet med barn i behov av särskilt stöd och samverkan med andra institutioner.*

7.1.1.1 Bemötandet av vårdnadshavare och deras gensvar

När förskollärarna själva identifierar att ett barn är i behov av särskilt stöd framgår det att alla fyra förskollärares arbetslag diskuterar detta med vårdnadshavare. Däremot genomförs detta samtal i olika stadier i processen av att uppmärksamma barn i behov av särskilt stöd, på respektive förskollärares avdelning. Vad som också skiljer sig är hur förskollärarna uppfattar vilket gensvar som de får från vårdnadshavarna. Förskolläraren Fia lyfter bland annat hur samverkan och gensvaret skiljer sig från vårdnadshavare vars barns behov inte är lika påtagligt som med de vårdnadshavarna till barn som anses ha stora svårigheter.

/.../ alla de fyra barnen jag pratar om som vi har här så är samarbete med föräldrarna goda för de ser ju också att det finns svårigheter. Det vanligaste är ju att de inte gör det inom förskolans värld. De har ju svårt att förstå vad jag säger, liksom när jag försöker säga att svårigheter [finns] inom det här, och det här, och det här. 'Nä det har vi inte hemma' [citerar vårdnadshavarna].

Det som Fia förklarar här är hur deras samarbete har fungerat bättre med vårdnadshavare till barn vars svårigheter anses stora och mer påtagliga. Vidare berättar hon hur samverkan har fungerat med vårdnadshavarna som inte ser behoven så tydligt.

De tror så mycket de där vårdnadshavarna, men jag var ganska tydlig med, sagt det här är som gäller, vi ska hjälpa till och "nä nä nä" [citerar vårdnadshavarna], och nu vad har det kunnat gått? Sju, åtta månader, så är vi på samma bana.

Fia talar om att det förekommer förnekelse hos dessa vårdnadshavare. Däremot besitter förskolläraren Felicia en annan uppfattning av dessa vårdnadshavare. Hon påstår inte att det skulle vara någon förnekelse hos vårdnadshavarna utan ger möjliga förklaringar till varför vårdnadshavare inte har sett behoven av stöd. Felicia talar däremot om hur pedagogerna går vidare i processen att uppmärksamma barn i behov av särskilt stöd oavsett vad föräldrarna tycker.

/.../ vi bollar lite med föräldrarna först om de tycker att de känner samma intentioner liksom oavsett om de säger ja eller nej så går [vi] ju vidare. Det måste vi liksom göra för barnets rätt. Men då bollar vi med dem först tycker dem att det är samma. Då kan man ta ett gemensamt beslut där man tillsammans kontaktar specialpedagogen. Annars brukar vi bara säga att ja nu upplever vi det här och det här och vi känner att specialpedagoger behöver komma in och titta lite hur han eller hon fungerar och det brukar oftast vara OK för vårdnadshavarna det brukar inte vara några problem.

Felicias uppfattningar av samverkan med vårdnadshavare framställs vara på en formell nivå. Hon talar om att oavsett vad hon får för gensvar från vårdnadshavarna så går de vidare ändå då det är barnets rätt, men att oftast i slutändan är vårdnadshavarna med på de insatser som de genomför på förskolan.

Förskolläraren Filippa uppfattar att vid bemötandet av vårdnadshavarna bör de hantera vissa vårdnadshavare med silkeshandskar. Hon beskriver att vissa vårdnadshavare kan uppleva det som något jobbigt när de får höra att deras barn inte är som de tror eller önskar. Nedan beskriver Filippa hur hon och hennes arbetslag väljer att bemöta dessa vårdnadshavare.

/.../ och än så länge har vi ju bara haft den typen av respons av föräldrarna, att det kanske är lite tufft men vi jobbar tillsammans liksom för det här. Att barnet ska må bättre och det är oftast så vi i mitt arbetslag väljer att lägga fram det. Att när vi säger att vi har specialpedagog som kommer [och] observerar ditt barn till exempel eller barngruppen, att vi lägger fram med 'det är för att vi ska få bättre redskap så att ni kan få bättre redskap'

Filippa beskriver att detta bemötande brukar ofta gå hem hyfsat bra hos vårdnadshavarna och uppfattar det som att detta tillvägagångssätt dels är mer generaliserade och inte så utpekande samt att det underlättar för vårdnadshavarna att ta informationen till sig.

7.1.1.2 Förskollärarnas uppfattningar om vårdnadshavarnas involvering i arbetet med barn i behov av särskilt stöd

Hur förskollärarna uppfattar i vilken grad som vårdnadshavarna ska vara involverade i det pågående arbetet med barn i behov av särskilt stöd varierar. Felicia beskriver att de har en förväntan på vårdnadshavarna att de ska arbeta hemma med det som de har fått till sig, från exempelvis habiliteringen, så förskolan och hemmet är på samma nivå. Hon uppfattar att vissa vårdnadshavare struntar i att göra arbetet hemma och att det då är habiliteringens uppgift att göra vårdnadshavarna mer involverade i arbetet. Även Filippa beskriver att hon förväntar sig från vårdnadshavarna att de ska vara intresserade av sitt barns utveckling. Detta intresse som hon förväntar av vårdnadshavarna uppfattar hon är på en basnivå. Nedan talar Filippa om hennes förväntade nivå på vårdnadshavarnas engagemang.

/.../ så där har väl jag mig en förväntan av att föräldrarna intresserar sig och liksom aktivt söker stöd eller i alla fall tar den när det erbjuds.

Filippa talar först om att vårdnadshavare aktivt ska söka stöd men ändrar sig sedan. Hon lyfter även hur arbetet med barnet är något som förskolan och vårdnadshavarna genomför gemensamt. Detta gör dem för att tillmötesgå vårdnadshavarnas känslor då Filippa påstår att flera av deras vårdnadshavare har upplevt att det har varit tufft att få veta att deras barn är i behov av särskilt stöd.

Fia däremot har en helt annan uppfattning om hur involverade vårdnadshavare bör vara. De barn som är i behov av särskilt stöd på hennes avdelning har lika påtagliga svårigheter hemma. När Fia får frågan om vad hon tror att vårdnadshavarna har för förväntningar på förskolan så synliggör hon sin uppfattning.

De [vårdnadshavarna] har det ännu svårare än vad vi [har]. Vi är ju många, vi kan turas, vi har orken då i och med att vi går hem och vilar upp oss. Så där har de ju ännu jobbigare.

Fia menar alltså på att vårdnadshavare inte har lika goda förutsättningar att genomföra deras del i arbetet då vardagen ofta kommer emellan. Hon gör därför ett antagande om att vårdnadshavarna förväntar sig att arbetet på förskolan bara ska flyta på och att pedagogerna på avdelningen ska göra sitt bästa. Hon formulerar vidare att vårdnadshavarna kan ha sina åsikter men i slutändan ligger det på förskolan att bedriva arbetet.

/.../ om man är trygg i sig som förskollärare eller vad man nu är och visar på att ja men det här jobbar vi med hela tiden (...) och är man tydlig och rak och säger att det här kommer ordna sig, bara du låter oss jobba på /.../

Även förskolläraren Fanny beskriver hur det är upp till verksamheten att anpassas när ett barn är i ett identifierat behov av särskilt stöd. Hon menar att det inte är barnet i sig som ska genomgå en förändring. Detta kan tolkas och indirekt relatera till Fias uppfattning om att det största arbetet ska genomföras av förskolan och inte i hemmet.

7.1.1.3 Uppfattningar om samverkan med utomstående professioner

Tre av fyra förskollärare talar om hur de samverkar med andra institutioner så som BVC och habiliteringen. Hur förskollärarna uppfattar hur tillmötesgående dessa institutioner varierar.

Felicia nämner att hon har följt barnen på hennes avdelning sedan de var ett och ett halvt år. Detta beskriver hon är en fördel som hennes förskola har. Hon beskriver att barn vanligtvis befinner sig på flera avdelningar under deras tid på förskolan beroende på avdelningarnas årskullar. Denna fördel uppfattar hon har påskyndat processen för att koppla in habiliteringen för barn med funktionsnedsättningar, då de har kunnat kartlägga barnet under hela dess livstid. Hon berättar att detta är en fördel som arbetslag och förskolor oftast inte har, vilket kan leda till att processen börjar om på nytt när barnet byter avdelning. Vidare beskriver Felicia hur samverkan med andra professioner utspelar sig.

/.../ ibland ringer ju en av dem [från habiliteringen] till oss bara för att bekräfta att "upplever ni att barnet är så här och så här som det [är] beskrivet." [citerar habiliteringen] (...) barnpsykologen kan ringa ibland, men oftast gör de studiebesök i stället för att se hur barnet fungerar i situationer.

Vid samverkan med andra institutioner så lyfter Felicia att specialpedagogen blir en stor del i detta då kommunikationen med habiliteringen oftast sker via specialpedagog. Däremot händer det att habiliteringen tar kontakt med förskolan. Felicia berättar att det ofta är logopeden som kan ringa och vill ha bekräftelse

På Fannys avdelning berättar hon hur hörselpedagoger har kommit ut och observerat ljudmiljön för att få den åtgärdad för de barn som har en hörselnedsättning. Hörselpedagogen

hade gett pedagogerna på Fannys avdelning strikta instruktionen om att de inte på avdelningen får använda 'Tecken som stöd' för de barn med hörselnedsättning då denna pedagog menade på att dessa barn behöver lära sig att prata ordentligt. Detta ledde till enligt Fanny att de inte vågade implementera detta överhuvudtaget så länge de barnen gick på avdelningen. Fanny har under intervjuens genomförande uppfattningen att användandet av 'Tecken som stöd' är kompletterande och utesluter inte den verbala kommunikationen.

Fanny beskriver hur tips och idéer som de har fått från exempelvis psykologer har hon och hennes arbetslag inte fått direkt från psykologen utan det har skett via familjer som har varit på handledning hos psykologerna och fört detta vidare till hennes arbetslag.

På Filippas avdelning har de än så länge ingen kontakt med habiliteringen. Däremot har de kontakt med psykolog och nästa steg beskriver Filippa är kontakt med just habiliteringen. Hon berättar dessutom hur de har lätt att prata med andra positioner så som BVC, logoped samt audionom. När Filippa får frågan om hur hon uppfattar att förskolan följer läroplanen och Skollagens skrifter om hur barn i behov av särskilt stöd ska särskilt uppmärksammas svarar hon utan att tveka.

Nej, jag har precis haft en ganska tuff dag på jobbet där det är väldigt tydligt att det inte [följs], (...) sen just på arbetsplatsen tycker jag inte att det finns stöd för att det finns inte kompetent personal (...) så vi behöver ju stöd både i form av personer som faktiskt kan någonting och att fortbilda de som redan finns på arbetsplatsen.

Vilka personer som Filippa menar redogör hon inte för, men det är tänkbart att hon talar om stöd från andra institutioner som habilitering eller specialpedagog. Även om Filippa och hennes arbetslag har lätt att prata med andra positioner vilket lyftes tidigare så uppfattar hon att de behöver ännu mer stöd och att de inte har är tillräckligt för att kunna hjälpa varje barn.

7.1.2 Förskolläraarnas uppfattningar om arbetet med barn i behov av särskilt stöd

Förskolläraarnas uppfattningar om arbetet med barn i behov av särskilt stöd framkommer som spridda. Däremot det som framkommer under samtliga intervjuer är att de uppfattar att det är ekonomin som är det ständiga problem som försvårar möjligheterna att bedriva arbetet med barn i behov av särskilt stöd. Vidare framkommer det även att en god kommunikation i arbetslaget är en förutsättning för att bedriva arbetet på ett bra sätt. Det framkommer i det empiriska materialet att det finns en variation av uppfattningarna kring *miljöns betydelse* och *organiseringens betydelse i arbetet*.

7.1.2.1 Miljöns betydelse

Det framkommer att miljön på förskolan är av betydande vikt. Förskollärarna belyser olikheter för hur miljön ser ut på förskolan och hur de på olika sätt arbetar efter detta. Förskolläraren Fanny lyfter fram nedan sin uppfattning på vad miljön har för betydelse för barn i behov av särskilt stöd.

Jättestor betydelse, det är en avvägning hela tiden. Vad är det i miljön som inte gör att det fungerar? Det kan vara till exempel ja, men när vi hade med hörselnedsättning då var vi tvungen att tänka på ljudmiljön. (...) Så att där är det ju på ett på ett sätt och på andra sätt så kan det vara ja, men det här med intryck att det inte är för rörigt helt enkelt. Utan att det är ganska

mycket struktur på. (...) För det blir ju många saker som hängs upp och som sätts upp, men att man försöker ha det i samma typsnitt, kanske samma färgkod så att det blir ett lugn på avdelningen. Och sen att man vet liksom vad som ska ske i de olika rummen. Och vilket material som finns.

Fannys uppfattning av miljön är att den har en betydande roll i arbetet med barn i behov av särskilt stöd. Hon menar på att som arbetslag är miljön något som ständigt behöver ses över och se till att miljön är anpassad efter barngruppens behov. Däremot under Fias intervju framkommer en annan uppfattning och påtalar att den fysiska miljön inte är av så stor betydelse utan barngruppens storlek och vuxennärvaro har en mer påtaglig betydelse.

/.../ alltså för mig är miljö också hur stora grupperna är. Många miljöer i sig är inte så svårt, för någon om den liksom är anpassad i antal barn. Jag menar om man har ett byggrum, jag menar, det är det 20 barn där inne. Då spelar det ingen roll, liksom. Om [där] är så mycket barn liksom. Det är som så här utan alla miljöer kan ju användas om gruppen i rätt storlek. (...) Jag tycker miljön den hjälper till. Men det är de vuxna, som i det här fallet behöver en vuxen närvaro helt enkelt.

Fias uppfattning här är att oavsett hur genomtänkt miljön är så kommer det inte vara en bra miljö för barnen om barngruppen är för stor eller om vuxennärvaron är för låg. Fias uppfattning är att miljön är något som löser sig ifall barngruppen är lagom stor och har tillräckligt mycket personal. Filippa delar delvis denna uppfattning, där hon menar på att barngrupperna är för stora och att lokalerna inte är gjorda för barnen.

/.../ utan problemet är att det alltså är för få vuxna och för många barn och de är på ytor som inte är gjorda för dem [barnen]. Och det gör ont i själen faktiskt när man jobbar. Om man säger att det de här barnen skulle funka mycket bättre om vi bara tog bort 5 barn, alltså inte 5 specifika barn utan att vi har 5 barn färre i den här gruppen på 3 personer, för man ser skillnad så tydligt och då blir man lite maktlös. Och det är nog faktiskt det svåraste med det här yrket. Det var jag inte beredd på efter examen.

Däremot lyfter Filippa tidigare i intervjun att den pedagogiska och fysiska miljön är något som är av vikt. Då även de hade barn med hörselnedsättning och eventuellt ett barn med en synnedsättning, där förskolan behöver se över och se till att miljön anpassad efter deras behov. I intervjun med Felicia framkommer det liknande uppfattningar som med Fanny. Där de tänkt mycket på att minska intrycken i miljön för barnen. Det görs genom att använda ett rum som lekbibliotek och övriga rum är kala och tomma. Barnen får istället gå och peka på bilder och plocka fram en låda från lekbiblioteket och ta lådan till rummet där de vill leka.

7.1.2.2 *Organiseringens betydelse i arbetet*

Samtliga förskollärare talar om rektorns roll och betydelse för deras arbete, däremot råder det delade uppfattningar om rektorns engagemang i verksamheten. Det framkom i intervjuerna att rektorns roll är betydande men att ekonomin styr vad hon eller han kan göra i verksamheten, vilket stöd som kan tillgås. Flertalet förskollärare lyfter vidare vikten av en specialpedagog, samtidigt finns det skilda uppfattningar om specialpedagogen. Specialpedagogen har i vissa fall ett stort upptagningsområde vilket förskollärarna uppfattar som problematiskt. Fanny är en av förskollärarna som har denna uppfattning.

/.../ men vi har precis fått från augusti förra året så har vi fått en anställd specialpedagog i enheten. Nu har hon ett väldigt stort upptagningsområde. Jag tror hon har 45 avdelningar.

Fanny säger att de nyligen fått en specialpedagog kopplad till förskolan men att den har ett stort upptagningsområde. Därav har specialpedagogen och rektorn utformat något som de kallar för en förkartläggning. Detta är en observationsguide som pedagogerna gör innan den pedagogiska kartläggningen. Med denna förkartläggning är tanken att pedagoger inte behöver genomföra den vanliga pedagogiska kartläggning, för alla de barn som under en period visar på att de är i behov av särskilt stöd. Detta görs dessutom för att inte behöva koppla in specialpedagog för alla dessa barn.

När Fia fick frågan om rektorns roll i arbetet så hänvisade hon mer till att det är specialpedagogen som gör det stora arbetet rektorn fördelar mer resurserna. Däremot har Felicia en annan uppfattning av rektorns roll i arbetet.

Alltså rektorns roll är jätteviktig del när det gäller organisation och placering eftersom de styr pengarna och det är de som tillsätter personal så jag tycker att rektorn har en viktig roll i det hela.

Felicia säger vidare i intervjun att deras rektorn som de har är givmild vad gäller kompetensutveckling. Hon menar att det är av vikt att rektorn ser när det behövs kompetensutveckling och inte ser det som att barnen är jobbiga. Utan att rektorn i stället ser att med rätt stöd och resurser kan det gynna och skapa en trygg och stabil barngrupp. Förskolläraren Filippas uppfattning av rektorns roll stämmer överens med Felicias. Däremot hävdar Filippa att det inte är rektorn som styr hur många barn varje avdelning skall ha utan att det kommer högre upp.

/.../ jag tycker att de gör absolut det de kan i baserat på den handen de har fått.

Filippa menar här på att rektorn gör så gott som han eller hon kan utifrån de förutsättningarna det får tilldelat sig. Fanny säger att de har haft många rektorsbyten och att varje rektor har tagit sig an rollen på olika sätt.

En del är jätteaktiva och en del är mer passiva och tycker att ja, men vi förskollärarna kan sköta det där (...) De har nog också insett att man kanske inte haft sådär jättemycket insyn tidigare.

Hon menar dels att det beror på rektorns intresse för verksamheten. Vidare lyfter Fanny deras nuvarande rektor som intagit en större roll än föregående vilket hon konstaterar som något positivt. Något Filippa berättar om i intervjun som är av betydelse för arbetet med barn i behov av särskilt stöd är arbetslagets förmåga att samverka.

Vi har ju jättegod kommunikation i arbetslaget. Vi är väldigt bra på notera alltså följa upp varandras liksom tankar eller så. Vi förstår varandra väldigt bra. Det är väldigt fint. /.../

Filippa menar här att den goda kommunikationen i arbetslaget gör att det inte missar något barn som eventuellt är i behov av stöd eller som har stöd. I likhet med detta säger Felicia att kommunikationen i arbetslaget, om hur arbetet ska utföras för de barnen som är i behov av resurs, har en betydande vikt.

Idag blir det liksom att alla pusslar och hoppar lite hit och dit, vilket inte skapar en kontinuitet för just det barnet. (...) För även om jag talar om för min kollega att vi ska göra så här så här och här så kommer ju ändå hon alltid ha ett annat kroppsspråk än vad jag har så att det blir ju alltid att alla ändå skiljer sig från lite hela tiden, även fast man strävar åt att göra exakt samma sak, exakt samma rutiner.

Felicia lyfter dock att oavsett hur samspelta arbetslaget är i rutiner, vilket de alla eftersträvar, så kommer alltid kroppsspråket hos varje person skilja sig. Hon menar även att det behöver pusslas en del för att få vardagen att gå ihop i verksamheten och säger att det blir svårt att skapa kontinuitet för barnen. Det kan skapa svårigheter om barnet behöver veta vem som har extra han om han eller hon idag.

7.2 Vårdnadshavarnas uppfattningar

7.2.1 Hur samverkan med förskolor utspelar sig

De fyra medverkande vårdnadshavarna hade liknande uppfattningar om samverkan mellan hemmet och förskolan. Samtliga var nöjda och beskrev samverkan som bra. Alla vårdnadshavare lyfter att de tycker att det har en bra och öppen dialog med förskolan och samtliga har god daglig kontakt vid hämtning och lämning. Däremot så belyser vårdnadshavarna olika sätt för hur deras samverkan sker som redogörs för nedan.

Vårdnadshavaren Veronicas uppfattning var att förskolan kunde komma med råd och tips som hjälpte henne i att stötta sitt barn hemma.

/.../ Vi hade väldigt mycket dialog kontinuerligt och jag var även med några gånger i förskolan för att se liksom hur det funkar för henne. om det är samma problematik som hemma. Och många gånger tyckte jag att de har lite bättre strategier för hur de hanterar saker. /.../

Veronica beskriver här genom den goda samverkan mellan hem och förskola så har det hjälpt henne i hennes föräldraskap och hur hon ska hantera och stötta sitt barn i olika situationer. I intervjun med vårdnadshavaren Vera pratar hon om en app. Hon beskriver att förskolan använder appen för att ge dagliga uppdateringar om vad de gör på förskolan. Samtidigt beskriver vårdnadshavaren Vilma ett annat sätt som samverkan sker på.

/.../ Sen har vi ett möte, varje månad träffas vi med habiliteringen och förskolan och har ett genomgående möte på 1,5 timme om allt som har hänt och som behövs förbättras och vad vi ska fokusera på närmast och så vidare.

Här påvisar Vilma att den goda samverkan gör att både förskolan och hon själv har bra koll på hennes barns utveckling. Vårdnadshavaren Vanja lyfter först att samverkan på förskolan är bra men menar senare i intervjun att engagemanget på yngre barns avdelningen är något bättre än på äldre barns avdelningen.

/.../ Det skiljer ju väldigt mycket. (...) det är en liten förskola, men personalen på yngre barn är mer engagerade och mer måna om att det ska... Alltså mer måna om att ska gå bra ska [jag] inte säga, för det är ju de på äldre barn också, men de är lite mer så här. Ja att det ligger ganska mycket på mig att det ska funka på förskolan. Och de kan ringa hem. Jag pluggar

också, de kan ringa hem till mig ibland när jag har seminarium eller någonting och bara så här att “Nej, men nu nu...är hon är uppe i affekt och vi vet inte vad vi ska göra eller ja, hon är inte sig själv. Nu får ni komma och hämta henne” [citerar förskollärarna] /.../

Vanja säger att hon ofta blir hemringd då barnet på avdelningen för större barn är uppe i affekt, hon uppfattar att det sker oftare än vad de hade behövt. Hennes uppfattning är att om pedagogerna hade varit mer engagerade i situationen så kanske pedagogerna inte behövt ringa henne hela tiden. Hon menar att mycket ligger på henne att det ska funka.

7.2.2 Vårdnadshavarnas ansvar för att få stöd

Alla vårdnadshavare har uppfattningar om att ansvaret hamnar på dem, däremot i olika grader. Det ser olika ut för vårdnadshavarna beroende på om de har barn sedan tidigare eller inte. Dessutom har alla vårdnadshavare uppfattningen om att förskollärare förväntar sig från vårdnadshavarna att det ska vara en öppen dialog mellan hem och förskola. Bland annat var Vanja först med att uttrycka sin oro för förskolan att hon ser avvikelser hos sitt äldsta barn.

/.../ då var det förskollärarna som sa så här att det var skönt att du pratade med mig om det eller att du frågar för att ja, vi har sett att det är lite avvikande i det här. Hon har svårt med. Samspel och lite så där (...) Så att de hade väl en oro, men de hade inte uttryckt den till mig.

Under intervjun berättade Vanja mer om processen för att få insatt stöd till sitt äldsta barn och inte för sitt yngsta barn. Därför skickades följdfrågor till Vanja efter intervjun om hur processen gick till för hennes yngsta. Detta var vad hon svarade via skrift.

/.../ Jag upplevde inte autistiska “symtom” utan antog att hon tog efter sin storasyster mycket då de är nära i ålder, så jag kontaktade då prima/BUP [Barn- och ungdomspsykiatri] på eget bevåg och bad om en utredning då storasyster hade autismdiagnos, och förskolan har svårt att hantera hennes utbrott, och även jag hemma då. [Jag] Bad dem kolla autism och ADHD och landade i autismnivå 2, precis som hennes storasyster. Processen att utreda lillasyster var enklare i och med att jag gjort det tidigare, och det var lättare att ta till sig att hon faktiskt också fick samma diagnos /.../

När Vanjas andra barn fick sin diagnos var det samma pedagoger som hade haft hennes äldsta. Denna gång var det pedagogerna som uppmärksammade Vanja om att det eventuellt skulle kunna vara en diagnos för sin yngsta. Vanja berättar om hur hon inte såg autism hos sin yngsta då symptomen skiljde sig åt. Hon berättar dessutom hur det var enklare då hon gjort det tidigare.

Vera som har två diagnostiserade barn sedan tidigare, som nu går i skolan, uttrycker hur hon har varit tydlig med förskolan. Då hon vill att de tidigt ska vara öppna gällande eventuella avvikelser för hennes tredje barn och meddela så fort de ser något. Hon berättar om hur ett av sina tidigare barn hade fallit mellan stolarna under tiden på förskolan och uttrycker en oro för att det skulle ske igen för hennes dotter. Vera uppfattar att flickor blir mer osynliga gällande stödinsatser då hon har uppfattningen av att deras avvikelser inte syns lika tydligt som hos pojkar.

Jag tror att det är väldigt stor skillnad på hur flickor får hjälp och pojkar får hjälp. (...) Jag menar, diagnoskriterierna är ju först och främst inte utformade efter flickor. De [är] utformade efter pojkar. De är uttagna från hur pojkar beter sig. (...) min bästa kompis. Hon fick sin adhd diagnos nu för en månad sen, hon är 33 och då har hon liksom hon var det här duktiga flickan som gjorde allting rätt och allting var superbra och hon var jättebra i skolan och allting var jättebra. Men hon var också extremt ångestfylld och orolig över allt hela tiden /.../

Vera menar här att flickor är bättre att anpassa sig så det inte syns utåt att det är några besvär men att flickor bär på mer ångest. Även Vilma talar om skillnader för stöd mellan flickor och pojkar.

/.../ och sen så tror jag tyvärr att det har lite med kön att göra. Mitt barn är en kille och han är, autism är typiskt en pojkd diagnos. Och den här andra, som jag vet är en tjej och autism är inte så en tjejig diagnos och menar på alltså, det är väldigt stor skillnad hur man behandlar om det är tjej eller en kille har jag lagt märke till. Men det är ju bara mina egna spekulationer.

Utöver de ovanstående uppfattningar som Vilma har uppfattar hon även att hon som vårdnadshavare behöver vara påläst och drivande i att få bra hjälp. Hon har uppfattningen av vårdnadshavaren till flickan från utdraget ovan som försiktig och inte säger till. Vilma som var drivande i sitt barns särskilda behov berättar om hur hon endast fick tips och idéer som de kunde prova hemma som inte fungerade för hennes barn och hur hon var tvungen att dokumentera allt för att bevisa att svårigheterna finns där.

Man får ju ingen hjälp även om alla pedagoger säger att det behövs hjälp eller så vidare så får man ju ingenting förrän man har en diagnos. Den måste ju vara fastställd på papper för att få någon form av hjälp. Och det har ju inte varit lätt alltså. Man måste ju ringa och man måste ju vara på, annars så händer ju absolut ingenting. Och det är ju som mycket saker är, när man vill ha stöd och hjälp så är det ju så här "ja, men prova det här" [citerar kunniga inom området] och det är såhär, ja, men det har vi ju gjort. Man behöver ju dokumentera allting som man gör för att man ska kunna påtala att det är ett problem. Och nej alltså om man inte gör någonting själv så får man ingen hjälp.

Vilma beskriver hur stödet från förskolan var problematiskt innan diagnosen sattes. Hon hade uppfattningen att avdelningen ansökte om en resurs till avdelningen och använde barnet som en anledning till varför de var i behov av resurs. Avdelningen hade fått barnet att framstå som ett problembarn, uttrycker Vilma. Hon berättar vidare om hur drivande hon har varit gällande att få en utredning vilket hon uppfattar var nödvändigt för att få stöd från förskolan.

/.../ alltså allting började egentligen när han var 2,5 när man skickade första remissen till barnpsykolog för att göra en första bedömning. Allt det har ju avvisats, han har ju inte fått komma någonstans, förrän han var typ 3,5. Det är ju första, nej, när han var 3. Det var första gången som de tog emot, vad heter det en remiss överhuvudtaget och då fick jag, då ringde jag och skällde på dem för att få en tid överhuvudtaget, för då sa de att det var över ett år i väntetid och då sa jag, men vi, alltså vi skickade remiss för liksom ett år sen

så att det borde ju. Alltså, vi borde prioriteras och efter det så gick det lite snabbare.

Vilma menar på här att hade hon själv inte legat på själv så hade det dröjt ännu längre innan deras barn hade fått någon stöttning och stöd av förskolan. Vanja som har två barn på förskola, på olika avdelningar, uppfattar att personalen på hennes yngsta barns avdelning var mer engagerad i arbetet med särskilt stöd jämfört med det äldre barnets pedagoger. Hon beskriver hur hon har fått tipsa personalen på hennes äldsta barns avdelning om stöd som hennes yngre barns pedagoger har använt sig av.

/.../ för vi har precis haft utvecklingssamtal så har jag tipsat om att det finns en skolpsykolog som pedagogerna på min yngstas har haft kontakt med för att få lite stöd och tips, och råd i sin yrkesroll, bara hur man ska hantera situationer och att det finns en specialpedagog som kan komma ut och kolla och så. Så de skulle ta tag i det och kolla upp.

Vanja berättar även hur hon blev hänvisad vidare ett flertal gånger till andra institutioner när hon sökte hjälp för sitt äldsta barn. Detta gjorde att Vanja behövde ta ansvar och ta kontakt med den hänvisade institutionen och behövde börja om på nytt.

7.2.3 Diagnosens betydelse för insatt stöd i förskolan

Uppfattningarna hos vårdnadshavarna kopplat till diagnosens betydelse för att få stöd tyder på en stor variation. Vera vars barn inte har en fastställd diagnos ännu berättar att förskolan anpassar maten då det är hennes främsta problemområde. Vera har dessutom gjort ett medvetet val att placera sitt barn på en ur och skur förskola då hon lyfter tidigare erfarenheter. Hon tror att detta underlättar för hennes barns problematik, då hennes äldre barn gynnades av detta.

/.../ det är ett medvetet val, dels att jag såg hur pass bra mina stora pojkar hade det. (...) De fick extremt bra hjälp och det var extremt nyttigt för dem att vara ute och röra på sig hela tiden och det hjälpte dem. (...) de fick vara ute och de fick tänka och de fick liksom göra och de fick frisk luft och de satt liksom inte instängda och de fick väldigt mycket alltså fritt spelrum liksom och det kände jag att den här tjejen också, att nej det vad hon ska ha för hon behöver det /.../

Vidare i intervjun redogör Vera för hennes uppfattning om att hennes barn hade varit i behov av mer stöd av förskolan om hon hade gått på en vanlig förskola, och att Ur och Skur förskolans format är bättre anpassat för hennes barns behov av särskilt stöd.

Vilma berättar om att de inte fick något stöd annat än specialanpassad kost innan diagnosen sattes. Hon pratar om att förskolan hade ansökt om en resurs men blivit nekade, hennes uppfattning är att de använde hennes barn som underlag. Hon säger vidare att förskolan hade tänkt använda resursen på hela avdelningen och inte enbart på hennes barn.

/.../ De ville ha en resurs, men de ville ha en resurs bara till deras avdelning och använda honom som. Ett underlag, typ /.../

Däremot efter att Vilmas barn fått diagnosen autism har hennes barn fått mycket mer stöd av förskolan, bland annat i form av bildstöd och en timme avsatt tid varje dag

med en pedagog för att stötta barnets sociala samspel. Vårdnadshavaren Veronica har en annan uppfattning, hennes uppfattning är att det har varit lättare att få anpassningar och stöd även om en diagnos inte finns i dagsläget. Anpassningar som hennes barn har fått är bland annat aktiviteter i grupp om tre och väldigt mycket utevistelse. Den lilla gruppen som hennes barn placerats i är medvetet val av deltagare som inte triggas varandra. Däremot menar Veronica att något hon tror hade gynnat hennes barn mer hade varit att använda bildstöd, men hon lyfter att förskolan ställt sig negativa till detta.

/.../ När vi diskuterade det här med bildstöd. Så såg de väl kanske inget behov av det på samma sätt för att det kanske bara var mitt barn som just då var i behov av det på samma sätt och tyckte väl kanske inte att det var nödvändigt /.../

Veronica uppfattar att förskolan inte ansåg att behovet för användning av bildstöd fanns då det bara skulle varit hennes barn som var i behov. Vanja beskriver att förskolan gjort anpassningar för hennes barn men att det skiljer sig på avdelningarna då hon har två barn i behov av särskilt stöd. Hon säger dock att hennes barn fick sin diagnos väldigt tidigt vilket gör det svårt att säga hur stödet hade varit innan. Vanja lyfter att hennes barn är rymningsbenägen men att det inte finns en resurs tillgänglig för hennes barn.

/.../ Nu tycker jag ändå att de har löst det rätt bra med den här lilla klädnypan. (...) Då vet man att det är en som har fokus, som såklart har koll på barngruppen i sig, men som har extra fokus på just det här barnet som är utåtagerande. Och det tycker jag ändå. Det är väl ett sätt att lösa det, att de får inte in pengar för att sätta in en till resursperson utan då har de istället avsatt en som har lite extra koll.

Vanja fortsätter att säga att förskolan har gjort det bästa av situationen och satt en klädnypan på den pedagog som har extra ansvar för just hennes barn på avdelningen för yngre barn.

8 Diskussion

Syftet med studien var att undersöka hur några förskollärare och vårdnadshavare uppfattar förskolans arbete med barn i behov av särskilt stöd. Frågeställningarna som formulerades var;

- Hur uppfattar vårdnadshavarna respektive förskollärarna att arbetet med barn i behov av särskilt stöd bedrivs i förskolan?
- Hur uppfattar förskollärarna respektive vårdnadshavarna sina förutsättningar för att kunna ge/få stöd till barn i behov av särskilt stöd?
- Hur uppfattar förskollärarna respektive vårdnadshavarna att samverkan mellan hem, förskola och andra professioner stöttar arbetet med barn i behov av särskilt stöd?

8.1 Samverkan

Ett resultat som framgick i studien var vårdnadshavares och förskollärares olika uppfattningar om samverkan med varandra. Både förskollärare och vårdnadshavare gav deras uppfattningar om olika förväntningar gentemot varandra. Samtliga vårdnadshavare och förskollärare anser att samverkan fungerar bra överlag, vilket går emot Sandberg och Ottosson (2010) som redogör för vårdnadshavares upplevelser av att kommunikation och information från förskolan är bristfällig. Däremot skiljer sig förskollärarnas förväntningar av vårdnadshavarna bland de deltagande förskollärarna. Felicia uppfattade att vissa vårdnadshavare inte gör det arbete som de har fått till sig från habiliteringen och att det inte ligger på förskolans ansvar. Filippa hade uppfattningen av att arbetet är något som genomförs gemensamt och Fia hade uppfattningen av att arbetet genomförs av förskolan då vårdnadshavarna redan har tillräckligt med utmaningar på hemmaplan. Detta kan kopplas till Sandberg och Ottossons (2010) forskning som påvisar att engagemanget och viljan att samverka med vårdnadshavare skiljer sig stort bland olika förskolor. Både Fia och Vilma har uppfattningen av att förskolan har bättre förutsättningar att genomföra arbetet med barn i behov av särskilt stöd. Vilma beskriver hur vårdnadshavarna har mindre tid hemma då annat kommer i vägen och det sker under timmarna som både barnet och vårdnadshavaren är som tröttast. Detta går i hand med en del av Larssons (2001) avhandling som visar på att vårdnadshavare till funktionshindrade barn hamnar ofta i tidskrävande situationer.

Något som studiens resultat dessutom påvisade var hur specialpedagogen var betydelsefull i samverkan med utomstående professioner. Filippa har uppfattningen av att förskolan inte får tillräckligt stöd från kompetent personal för att kunna stödja varje barn i behov av särskilt stöd. Detta lyfter Skolinspektionen (2017) är en förekommande brist i förskolans verksamhet. De beskriver att handledning från specialpedagoger och psykologer gällande barn i behov av särskilt stöd utan diagnos förekommer inte på samma nivå som när det finns barn med ställda diagnoser. Både vårdnadshavarna och förskollärarna beskriver hur de ofta blir bemötta från utomstående professioner att barnet som är i behov av särskilt stöd inte har uppnått åldern för att habilitering ska bli involverade och att svårigheter kan mildras med åldern. Detta kan därför försvåra samverkan. Felicia som har följt sin barngrupp från att de började på förskolan berättar hur det har varit en förutsättning för att påskynda processen när det gäller att koppla in habiliteringen och samverka med dem.

8.2 Diagnosens betydelse

Lpfö18 (2018) skriver att de barn som är i behov av särskilt stöd oavsett diagnos eller inte ska få detta, något även skollagen (SFS 2010:800) skriver. I studiens resultat framkom det dock att så inte är fallet i verksamheterna utifrån vårdnadshavarnas uppfattningar. Vilma berättade i

intervjun att hennes barn inte fick något stöd eller anpassning innan det fanns en autismsdiagnos. Vidare säger hon att hen fick specialanpassad kost men inget mer. Vilma lyfter senare att det var först när hennes barn fick sin diagnos som förskolan kom med flera olika stöd och anpassningar, så som bildstöd samt att en pedagog avsatte en timma speciellt för hens lärande och utveckling. Veronica däremot har en annan uppfattning där hennes barn fått anpassningar som mindre sociala sammanhang och ökad utevistelse, detta utan en konstaterad diagnos. Detta går i hand med Westman Andersson m.fl. (2007) resonemang att det skiljer sig kraftigt i de olika kommunerna. Författarna menar att en del behöver kämpa och tjata sig till stöd och hjälp medan i andra kommuner får vårdnadshavarna lättare stöd och hjälp från förskolan.

Resultatet visade på att förskolläraernas uppfattningar om stöd och anpassningar kopplat till diagnos även visade på en variation. Fia berättar att de har ett barn utan diagnos men har ett stort behov av särskilt stöd. Hon anser att barnet hade behövt en egen resurs men blivit nekad. Fia lyfter vidare att de själva i arbetslaget fått avvara en av dem som är ordinarie personal som ska vara med det barnet. Enligt Skollagen (SFS 2010:800) ska de barn som är i behov av särskilt stöd få det, dock uppfattar Fia att detta inte efterföljs i alla verksamheter. Lillvist (2010) beskriver i en tidigare studie att det inte är en diagnos som ska vara avgörande för om ett barn är i behov av särskilt stöd. Författaren hävdar att det finns många barn som är i behov av särskilt stöd som faktiskt inte har en diagnos. Vilket går i hand med Fias uppfattning att i den verksamheten där hon arbetar finns det ett barn utan diagnos men som samtidigt har ett stort behov av särskilt stöd.

Sannolikheten att ett barn utan diagnos som är i behov av särskilt stöd får en resurs i förskolan är låg. Skolinspektionen (2017) har fått fram resultat att pedagoger inte får samma typ av stöd när barnen inte har en diagnos. Dessutom visar Renblad och Brodin (2014) att bristen på specialpedagoger gör att pedagoger behöver prioritera stödet från specialpedagogen till barn som har påtagliga svårigheter. Författarna redogör vidare för hur vart fjärde barn i förskolan är i behov av särskilt stöd. I studien var det fyra specialpedagoger som medverkade och var kopplade till kommunens (ca 11 000 invånare) alla förskolor. Enbart 38 barn hade fått en handlingsplan utformad av arbetslag med stöd från specialpedagoger. Felicia menar att det många gånger kan gynna barnens utveckling och progression att få en resurs, det kräver dock att specialpedagogen är behjälplig. Vilma lyfter i sin intervju att hennes barn har efter diagnos fått en pedagog som avsätter en timme varje dag för barnets lärande som nämndes tidigare. Detta uppfattade hon inte var möjligt innan barnet fick sin diagnos. Därför finns det en gemensam uppfattning om att diagnosen har en betydelse för att få insatt stöd i förskolan.

8.3 Organisationens betydelse

Utifrån det empiriska materialet framkom det att det är rektorn som ska bära ansvaret för hur arbetet ska organiseras. Vilket går i hand med vad läroplanen (Lpfö18, 2018) lyfter om rektorns ansvar. Däremot råder det olika uppfattningar hos förskollärarna kring hur rektorn axlar detta ansvar. Enligt både Felicia och Filippa så tar deras rektorer stort ansvar. Felicia säger att deras rektor är bra på att ge arbetslaget kompetensutveckling ifall det behövs. Felicia säger även att när arbetslaget ber om stöttning, hjälp och resurser så har rektorn en god inställning. Hon menar att med rätt stöd och hjälp så kan det gynna både barnen men också verksamheten. Detta går att koppla till Pallas (2021) studie där författaren undersöker vart gränsen går för pedagogerna och vart i arbetet det brister. Där påtalar Palla att förhållningssättet och inställningen till arbetet med barn i behov av särskilt stöd är av vikt. Filippa lägger till i sin intervju att rektorn gör så gott hon kan utifrån de resurser som finns att använda. Det går att tolka Filippas uppfattning som att rektorn gärna hade gjort mer men är

styrd uppifrån. Fia delar inte de andra deltagande förskollärarnas uppfattningar om att deras rektor tar sitt ansvar utan menar att hon mest tjar på rektorn men att inget händer. Fias uppfattning går att koppla till Skolinspektionens (2017) rapport där det framkommer att rektorn behöver ta ett större ansvar och tydliggöra uppdraget med barn i behov av stöd. Rektorn behöver se till att arbetslagen får mer tid och kompetensutveckling. Fannys uppfattning av rektorns roll skiljer sig också då hennes förskola haft många rektorsbyten och alla tagit olika mycket ansvar. Hon säger däremot att nuvarande rektor intagit ett större ansvar och utformat tillsammans med specialpedagog en förkartläggning som ska underlätta för pedagogerna att snabbare uppmärksamma barn i behov av stöd och på så sätt snabbare kunna göra anpassningar.

Arbetslagets förmåga att arbeta och kommunicera är något som är av vikt enligt Sandberg m.fl. (2010) och Lee m.fl. (2015). Utifrån deras studier framkommer det att vilken attityd och förhållningssätt som förskolan har till barn i behov av stöd spelar roll för hur pedagogerna ser på barn i behov av särskilt stöd. Samtliga förskollärare nämner att det har en god samverkan i arbetslaget och instämmer att det är en förutsättning för att arbetet ska kunna flyta på. I intervjun med Vilma lyfter hon en erfarenhet av en tidigare pedagog som arbetat på förskolan som la ansvaret på barnet och att det var barnet det var fel på. Hon berättar vidare i intervjun att det var först när denna pedagog slutade som inställningen till att hennes barn skulle få stöd och hjälp blev bättre. Detta är något förskollärare Fanny betonar är av vikt att förskollärare inte gör. Fanny menar på att det är verksamhetens som ska anpassas och inte barnet. Alla som verkar inom förskolan behöver ha en positiv inställning till barn i behov av särskilt stöd. Som nämndes tidigare har rektorn en stor roll i detta. Arbetet med barn i behov av särskilt stöd börjar med rektorn. Felicia har uppfattningen av att om rektorn ser det positivt och inte som något som kräver mer resurser, kan det gynna alla barn då hon beskriver att det som gynnar ett barn i behov av särskilt stöd gynnar oftast alla barn.

8.4 Ansvar

Vad som dessutom har framgått bland resultaten var att ansvaret ofta hamnade på vårdnadshavarna. I barnkonventionen (UNICEF Sverige, u.å.) framgår det i artikel 18 att vårdnadshavare har huvudansvaret för barnets uppfostran och utveckling. Det står vidare skrivet att vårdnadshavaren ska få stöd från olika institutioner för att säkerställa utvecklingen. Vilma beskriver hur hon ringde och skällde på utomstående professioner för att barnet skulle få komma och genomföra en utredning. Vanja berättar hur hon gav pedagogerna på sitt äldre barns avdelning tips gällande skolpsykolog som pedagogerna på hennes yngre barns avdelning har använt sig av. Hon tog på sig ansvaret att informera förskolans pedagoger om stöd de kan få när det bör vara rektorns ansvar att stödja sin personal. Detta kan relatera till Westman Anderssons m.fl. (2017) som redogör för vårdnadshavares upplevelser om hur ett stort ansvar hamnar på dem för att få stödet som barnet är berättigad till. Vilma uppfattar att vårdnadshavare behöver vara påläst och drivande för att få bra stöd.

Innan Vilmas barn fick genomgå en utredning fick vårdnadshavarna enbart tips och idéer som de kunde testa hemma, som dessvärre inte fungerade, beskriver Vilma. I likhet med detta redogör Westman Andersson m.fl. (2017) att vårdnadshavare hade en förväntan att de skulle få stöd även efter utredningen genomförts. Däremot fick de bara tips och idéer som de kunde testa hemma precis som Vilma. Skillnaden var att Vilmas barn inte hade påbörjat utredningen och hon berättar hur hon behövde dokumentera allt för att kunna bevisa sitt barns funktionsvariationer. Detta kan relateras till vad Larsson (2001) lyfter om karaktäristiska drag som blir identifierade som problem. Larsson nämner att vårdnadshavare som ser dessa karaktäristiska drag hos sina barn vänder sig till professionella för att få hjälp. Svaret som

vårdnadshavarna får från de professionella anses vara objektivt och sann och till en följd av detta nedvärderas vårdnadshavarna, vilket får deras oro att framstå som egna åsikter som inte tas i beaktning. Vanja beskriver dessutom hur hon flertalet gånger med sitt äldsta barn blev hänvisad vidare till en annan institution som påstods vara mer behjälplig. Detta beskriver även Westman Andersson m.fl. (2017) i deras studie. De framställer vårdnadshavares upplevelser av att olika institutioner skjuter över ansvaret på varandra om vem som ska tillgodose stödet. Larsson (2001) belyser hur vårdnadshavare själva har svårt att uppfatta vad de kan förvänta sig för typ av hjälp från andra institutioner. Han betonar därför att den bristande information som vårdnadshavare får kan leda till att familjer inte får all service som de är berättigade till. För att följa barnkonventionen som är lagstadgad behöver olika institutioner ta sitt ansvar för att stödja vårdnadshavarna som har huvudansvaret. Både Larsson (2001) och Westman Anderssons m.fl. (2017) forskning visar på att vårdnadshavare tar sitt ansvar som de har enligt Barnkonventionen (UNICEF Sverige, u.å.). Men när de inte får stödet blir det svårt att säkerställa att sitt barn utvecklas utifrån sina förutsättningar.

8.5 Resultatets tillämpning i förskolläraryrket

Kort sagt visar resultatet på att förskolor behöver gynnsamma strategier för att uppmärksamma barn i behov av särskilt stöd. Det gäller barn både med och utan diagnoser. Både förskolans läroplan (Lpfö18, 2018) och Skollagen (SFS 2010:800) lyfter hur förskolan ska tillmötesgå barn i behov av särskilt stöd det speciella stöd som barnet behöver. Det framgår inte att barnen behöver en diagnos för att få stöd. Majoriteten av vårdnadshavarnas barn har inte fått några betydande anpassningar förrän barnet har fått sin diagnos. En vårdnadshavare hade två barn som fick sina diagnoser tidigt så hon kunde inte säga vad för anpassningar som hann göras innan diagnoserna sattes.

Förskollärarna behöver tillsammans med deras arbetslag bilda relationer med vårdnadshavare för att tillsammans arbeta för barnets utveckling. De deltagande förskollärarna hade olika uppfattningar om hur samverkan med vårdnadshavare bör genomföras. Varje pedagog är en egen individ med sina egna uppfattningar och inom ett och samma arbetslag kan det finnas flera olika uppfattningar. För att gynna varje barn som av någon anledning är i behov av särskilt stöd behöver arbetslag enligt Skolinspektionen (2017) finna en gemensam syn på hur arbetet ska bedrivas. Både inom arbetslaget och i förskolan som helhet. Sandberg m.fl. (2010) beskriver hur förskolor som gemensamt intog ett barnperspektiv var arbetslagen mer öppna för att fler barn var i behov av särskilt stöd, till skillnad från förskolor som intog ett organisatoriskt perspektiv. Rektorn behöver tillgodose att förskolor och arbetslag har en gemensam syn och ett positivt förhållningssätt gentemot arbetet med barn i behov av särskilt stöd. Rektorn behöver dessutom ge bättre förutsättningar för att pedagogerna ska kunna bedriva arbetet. Det behöver finnas tid för reflektion och arbetslagen ska få möjligheten att rådgöra med specialpedagog eller utomstående professioner.

Om förskolan får bättre förutsättningar och hittar gynnsamma strategier blir det fördelaktigt för fler än det enskilda barnet. Verksamheten ska anpassas för att gynna det enskilda barnet men också hela barngruppen. Genom att förskolan har möjlighet att stödja det barnet får vårdnadshavarna även stöd då det kan avlasta dem från allt ansvar som de besitter. Det beskriver Westman Andersson m.fl. (2017) i deras studie. Organisationen behöver förbättras för att minska det stora ansvaret hos vårdnadshavare. Professionellt stöd och verktyg behöver erbjudas till både vårdnadshavare och pedagoger.

8.6 Förslag på vidare forskning

Under tiden som studien genomfördes framkom olika områden inom ämnet där det saknades en del forskning. Därför kommer det nu ges förslag på vidare forskning. Med den korta tid som denna studie genomfördes på behövdes vissa anpassningar göras utifrån de förutsättningar som fanns. Därför är ett förslag att genomföra studien med fler respondenter och under en längre tid. Detta kan göras med fördelen att få ut ett säkrare resultat då antalet respondenter i denna studie är bristande för att generalisera resultatet till en större grupp människor.

För att få en bredare variation av uppfattningar om arbetet med barn i behov av särskilt stöd kan vidare forskning undersöka rektorers, specialpedagogers samt manliga respondenters uppfattningar om ämnet. Mycket av forskningen som denna studie har hänvisat till har varit mer kopplat till förskollärares och vårdnadshavares upplevelser. Just forskning om rektorer och deras ansvar i arbetet har varit bristfällig. Dessutom har studier ofta undersökt lärare i skolans värld och vad de har för uppfattningar om arbetet. Det skulle kunna bero på att skolan vidtar större åtgärder när elever är i behov av särskilt stöd. Forskning om förskolans arbete med särskilt stöd kan därför hamna i bakgrunden. Det visar Skolinspektionens (2017) rapport som redogör för hur myndigheten inte gjort en kvalitetssäkrande granskning innan rapporten publicerades år 2017.

Ett annat tillvägagångssätt som är möjligt att använda för vidare forskning är observationer. Genom att använda observationer som metod är det möjligt att synliggöra hur verksamheten faktiskt arbetar med barn i behov av särskilt stöd, och om det går att relatera till de resultat som har framkommit under denna studie.

9 Referenslista

- Ahrne, G., & Svensson, P. (2022). Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s.8–16). Liber.
- Barmark, M., & Djurfeldt, G. (2020). *Statistisk verktygslåda - att förstå och förändra världen med siffror*. Studentlitteratur.
- Dahlgren, L. O. & Johansson, K. (2015). Fenomenografi. I A. Fejes & R. Thornberg (Red.), *Handbok i kvalitativ analys* (s. 162–175). Liber.
- Eriksson Barajas, K., Forsberg, C., & Wengström, Y. (2013). *Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap - vägledning vid examensarbeten och vetenskapliga artiklar*. Natur & Kultur
- Eriksson-Zetterquist, U., & Ahrne, G. (2022). Intervjuer. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s.56–78). Liber.
- Gerland, G. & Aspeflo, U. (2015). *Barn som väcker funderingar – se, förstå och hjälpa förskolebarn med en annorlunda utveckling*. Pavus utbildning
- Ingerman, Å. (2021). Fenomenografi. I G. Klingberg & U. Hallberg (Red.), *Kvalitativa metoder helt enkelt!* (s.187–206). Studentlitteratur.
- Lantz, A. (2013). *Intervjumetodik*. Studentlitteratur.
- Larsen, A. K. (2018). *Metod helt enkelt – en introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Gleerups.
- Larsson, M. (2001). *Organiserande av stöd och service till barn med funktionshinder: Om projektnät, språkliga förpackningar och institutionella paradoxer* [Doktorsavhandling, Lunds universitet]. Lund University Research Portal <https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/5553111/769499.pdf>
- Lee, F. L. M., Yeung, A. S., Tracey, D., & Barker, K. (2015). Inclusion of Children With Special Needs in Early Childhood Education: What Teacher Characteristics Matter. *Topics in Early Childhood Special Education, 35*(2), 79–88. <https://doi.org/10.1177/0271121414566014>
- Lillvist, A. (2010). Observation of social competence of children in need of special support based on traditional disability categories versus a functional approach. *Early Child Development and Care, 180*(9), 1129–1142. <https://doi.org/10.1080/03004430902830297>
- Lillvist, A., & Granlund, M. (2010). Preschool children in need of special support: prevalence of traditional disability categories and functional difficulties. *Acta Paediatrica, 99*(1), 131–134. <https://doi.org/10.1111/j.1651-2227.2009.01494.x>
- Lindgren, A. C. & Johansson, C. (2022). Kompetens att möta alla barn - utgångspunkt i kvalitetsarbetet. I A. K. Swärd & G. Westman Andersson (Red.), *Specialpedagogisk verksamhet - för ALLA barn i förskolan* (s. 47–80). Studentlitteratur.
- Lindh-Munther, A. (1986). Stöd och stimulans i förskolan? Barn med särskilda behov och förskolan som utvecklingsstöd (Pedagogisk Orientering, 99-0265454-1) [Doktorsavhandling]. Uppsala Universitet.
- Läroplan för förskolan*. (2018). Skolverket. <https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65d5aa/1553968116077/pdf4001.pdf>
- Marton, F. & Booth, S. (2000). *Om lärande*. Studentlitteratur.
- Palla, L. (2021). När barn blir belastning och problem i förskola: Om behov av särskilt stöd och resurser i ett pressat läge. *Pedagogisk Forskning i Sverige, 26*(4), 7–29. <https://doi.org/10.15626/pfs26.04.01>

- Renblad, K., & Brodin, J. (2014). Behövs specialpedagoger i förskolan?. *Social-Medicinsk tidskrift*, 91(4), 384–390.
- Renty, J. & Roeyers, H. (2006). Satisfaction with formal support and education for children with autism spectrum disorder: the voices of the parents. *Child: Care, Health & Development*, 32(3), 371–385. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2214.2006.00584.x>
- Sandberg, A., Lillvist, A., Eriksson, L., Björk-Åkesson, E., & Granlund, M. (2010). “Special Support” in Preschools in Sweden: Preschool staff’s definition of the construct. *International Journal of Disability, Development and Education*, 57(1), 43–57. <https://doi.org/10.1080/10349120903537830>
- Sandberg, A. & Ottosson, L. (2010). Pre-school teachers’, other professionals’, and parental concerns on cooperation in pre-school – all around children in need of special support: the Swedish perspective. *International Journal of Inclusive Education*, 14(8), 741–754. <https://doi.org/10.1080/13603110802504606>
- Sandberg, A. & Vuorinen, T. (2008). Preschool-home cooperation in change. *International Journal of Early Years Education*, 16(2), 151–161. <https://doi.org/10.1080/09669760802025165>
- SFS 1993:387. *Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-1993387-om-stod-och-service-till-vissa_sfs-1993-387
- SFS 2010:800. *Skollag*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800
- Skolinspektionen. (2017). *Förskolans arbete med barn i behov av särskilt stöd*. <https://www.skolinspektionen.se/beslut-rapporter-statistik/publikationer/kvalitetsgranskning/2017/forskolans-arbete-med-barn-i-behov-av-sarskilt-stod/>
- Specialpedagogiska Skolmyndigheten. (2023, 4 april). *Garantin för tidigt stöd*. SPSM. Hämtad 2023-04-14 från <https://www.spsm.se/stod/rattigheter-lagar-och-rattigheter/garantin-for-tidigt-stod/>
- Svensson, L., & Åkerblom, A. (2020). Fenomenografi om undervisning i förskolan. I A. Åkerblom, A. Hellman & N. Pramling (Red.), *Metodologi - för studier i, om och med förskolan* (s. 89–105). Gleerups.
- Svensson, P. (2022). Teorins roll i kvalitativ forskning. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 232–243). Liber.
- Svensson, P. & Ahrne, G. (2022). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s.24–39). Liber.
- Swärd, A. K. & Westman Andersson, G. (2022). Specialpedagogiskt förhållningssätt. I A. K. Swärd & G. Westman Andersson (Red.), *Specialpedagogisk verksamhet - för ALLA barn i förskolan* (s. 31-46). Studentlitteratur.
- UNICEF Sverige. (u.å.). Barnkonventionen. Hämtad 2023-04-14 från https://beta.unicef.se/barnkonventionen/las-texten?gclid=CjwKCAjw8-OhBhB5EiwADyoY1TLDG7V6H7GgM8jNZTkMAFqbuCAYZMGaCzcyoKXmk8NYlsx1UICfhhoCOhAQAvD_BwE
- Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*. https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningssed_VR_2017.pdf
- Waters, C. L. & Friesen, A. (2019). Parent experiences of raising a young child with multiple disabilities: the transition to preschool. *Research and Practice for Persons with Severe Disabilities*, 44(1), 20–36. <https://doi.org/10.1177/1540796919826229>

- Westman Andersson, G., Miniscalco, C., & Gillberg, C. (2014). Preschoolers assessed for autism: Parent and teacher experiences of the diagnostic process. *Research in Development Disabilities*, 35(12), 3392–3402.
<https://doi.org/10.1016/j.ridd.2014.08.027>
- Westman Andersson, G., Miniscalco, C., & Gillberg, N. (2017). A 6-year follow-up of children assessed for suspected autism spectrum disorder: parents' experiences of society's support. *Neuropsychiatric Disease and Treatment*, 2017(13), 1783–1796.
<http://dx.doi.org/10.2147/NDT.S134165>
- Westman Andersson, G. & Swärd, A. K. (2022). Samverkan med vårdnadshavare och andra professioner. I A. K. Swärd & G. Westman Andersson (Red.), *Specialpedagogisk verksamhet - för ALLA barn i förskolan* (s. 81–93). Studentlitteratur.

10 Bilagor

10.1 Bilaga 1

Se hit alla förskollärare!

Vi söker dig som arbetar som leg. förskollärare i förskolan. Vi är tre förskollärarstudenter från Göteborgs universitet som kommer under vårterminen 2023 att genomföra vårt examensarbete. Arbetet är en intervjustudie som syftar till att undersöka förskolans arbete med barn i behov av särskilt stöd och vi vill därför höra vad ni har för uppfattningar om detta

Du som medverkar kommer få delta i en intervju som genomförs digital (exv. Zoom) och beräknas ta ca 40min. Personuppgifterna behandlas enligt ditt informerade samtycke. Deltagande i studien är helt anonym och frivillig. Du kan när som helst återkalla ditt samtycke utan ange orsak, vilket dock inte påverkar den behandling som skett innan återkallandet. Slutresultatet kommer bli en offentlig handling

Vid intresse kontakta mig antingen via mejl (gustofel@student.gu.se) eller skicka ett PM!

Din medverkan är av stor betydelse för vår studie. Vi tackar så mycket på förhand!

Elin Toftered, Jennifer Jaconelli och Tilda Johansson.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Se hit alla vårdnadshavare!

Vi söker dig som är vårdnadshavare till barn som är i behov av särskilt stöd i förskolan.

Vi är tre förskollärarstudenter från Göteborgs universitet som kommer under vårterminen 2023 att genomföra vårt examensarbete. Arbetet är en intervjustudie som syftar till att undersöka förskolans arbete med barn i behov av särskilt stöd och vi vill höra vad ni har för uppfattningar om detta

Du som medverkar i studien kommer att få delta i en intervju som genomförs digitalt (exv. Via Zoom) och beräknas ta ca 40 min. Personuppgifterna behandlas enligt ditt informerade samtycke. Deltagande i studien är helt anonym och frivillig. Du kan när som helst återkalla ditt samtycke utan ange orsak, vilket dock inte påverkar den behandling som skett innan återkallandet. Slutresultatet kommer bli en offentlig handling.

Vid intresse kontakta mig antingen via mejl (gustofel@student.gu.se) eller skicka ett PM!

Din medverkan är av stor betydelse för vår studie. Vi tackar så mycket på förhand!

Elin Toftered, Jennifer Jaconelli och Tilda Johansson.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

10.2 Bilaga 2

Informationsbrev

Hej!

Vi är tre studenter, Jennifer Jaconelli, Elin Toftered och Tilda Johansson, vid Göteborgs Universitet. Vi har nu kommit till den delen i vår utbildning där vi ska skriva vårt examensarbete. Syftet med arbetet är att undersöka vårdnadshavares samt förskollärares uppfattningar om arbetet med barn i behov av särskilt stöd i förskolan.

Vi har valt att genomföra intervjuer med förskollärare så väl som med vårdnadshavare. Vi gör detta för att få in uppfattningar kring arbetet med barn i behov av särskilt stöd från två perspektiv. Intervjuerna kommer att vara mellan 30-45 minuter. Intervjuerna kommer att spelas in och transkriberas. För att värna om deltagarnas anonymitet kommer därför de ljudfiler vi har att raderas och därmed inte lagras kvar. Intervjuerna kommer att hållas via Zoom för att underlätta för samtliga deltagare, Ladda ner Zoom antingen via mobil eller dator i god tid innan intervjun för att undvika tekniskt strul. Du som deltar i studien kommer att få en länk med inbjudan via mejl av oss studenter innan intervjun.

Vid frågor om studien kan du alltid mejla oss och så ska vi försöka svara på dina frågor. Ditt deltagande i studien är helt frivilligt och du kan närsomhelst välja att avbryta din medverkan utan att motivering. Du kommer att få en samtyckesblankett i samma mejl som vi vill att du läser igenom innan intervjun och ge ett muntligt godkännande vid intervjutillfället.

Med vänliga hälsningar

Student
Elin Toftered
gustofel@student.gu.se

Student
Jennifer Jaconelli
gusvuoje@student.gu.se

Student
Tilda Johansson
gusjohtij@student.gu.se

10.3 Bilaga 3

Samtyckesblankett Gällande medverkan i studie

Jag samtycker till att medverka i en studie och jag är informerad om dess syfte. Jag samtycker även om mitt deltagande i denna studie samt att jag medverkar frivilligt. Jag är medveten om att jag, utan några negativa följder, har rätten att avbryta mitt deltagande när som helst.

Jag är medveten om att obehöriga inte kommer kunna ta del av de uppgifter som uppkommer under intervjun och min identitet kommer att vara helt anonym under arbetets gång samt i det slutgiltiga arbetet.

Informationen som tas fram är jag medveten om att den kommer enbart användas i detta examensarbete och jag är medveten om att slutversionen av examensarbetet är offentlig.

Samtycket meddelas muntligt i intervjun

10.4 Bilaga 4

Intervjuguide (förskollärare)

Bakgrundsfrågor

Godkänner du att vi spelar in?

Har du läst och förstått samtyckesblanketten som vi skickat via mejl?

Hur gammal är du?

Hur länge har du varit verksam som förskollärare?

Vilken region arbetar du i?

I vilken åldersgrupp är du verksam i?

Arbetar du på en privat eller kommunal förskola?

Hur ser ditt arbetslag ut?

Huvudfrågor

Berätta hur arbetar ni med barn i behov av särskilt stöd i förskolan?

Hur uppfattar du att förutsättningarna ser ut för att kunna bedriva arbetet med barn i behov av särskilt stöd?

Hur uppfattar du att samverkan mellan förskolan och hemmet fungerar?

Hur uppmärksammar ni barn i behov av särskilt stöd?

Hur uppfattar du att miljön har för betydelse i arbetet med barn i behov av särskilt stöd?

Hur uppfattar du att läroplanen stödjer er i arbetet?

Avslutande frågor:

Vill du tillägga något som du anser är väsentligt?

Om vi skulle ha några fler frågor, går det bra om vi kontaktar dig via mejl?

Exempel på följdfrågor:

På vilket sätt tänker du då?

Skulle du kunna förklara lite mer?

Skulle du kunna ge lite mer exempel?

Vad gjorde du då?

Kan du berätta mer om det?

10.5 Bilaga 5

Intervjuguide (vårdnadshavare)

Bakgrundsfrågot:

Godkänner du att vi spelar in?

Har du läst och förstått samtyckesblanketten som vi skickat via mejl?

I vilken region bor ni i?

Hur gammal är ditt/dina barn?

Hur ser familjekonstellationen ut?

Vet du hur arbetslaget ser ut?

Går barnen på en privat eller kommunal förskola?

Huvudfrågor:

Har ditt barn en fastställd diagnos?

- Om ja: Vad fick ditt/dina barn för hjälp innan diagnosen sattes?
  - o Hur uppfattar du stödet som ditt/dina barn får idag?
  - o Kan du ge exempel på stöd som barnet får?
  - o Är specialpedagog involverad? På vilket sätt?
- Om nej: Vad får ditt/dina barn för hjälp idag?
  - o Hur uppfattar du att diagnosen har för betydelse när det gäller möjligheten att få stöd?
  - o Kan du vidareutveckla?
  - o Är specialpedagog involverad? På vilket sätt?

Hur uppfattar du att förskolan involverar dig som vårdnadshavare i arbetet med ditt/dina barn?

Hur uppfattar du processen att få insatt stöd till ditt/dina barn?

Uppfattar ni att det insatta stödet är individanpassat?

Avslutande frågor:

Vill du tillägga något som du anser är väsentligt?

Om vi skulle ha några fler frågor, går det bra om vi kontaktar dig via mejl?

Exempel på följdfrågor:

På vilket sätt tänker du då?

Skulle du kunna förklara lite mer?

Skulle du kunna ge lite mer exempel?

Vad gjorde du då?

Kan du berätta mer om det?